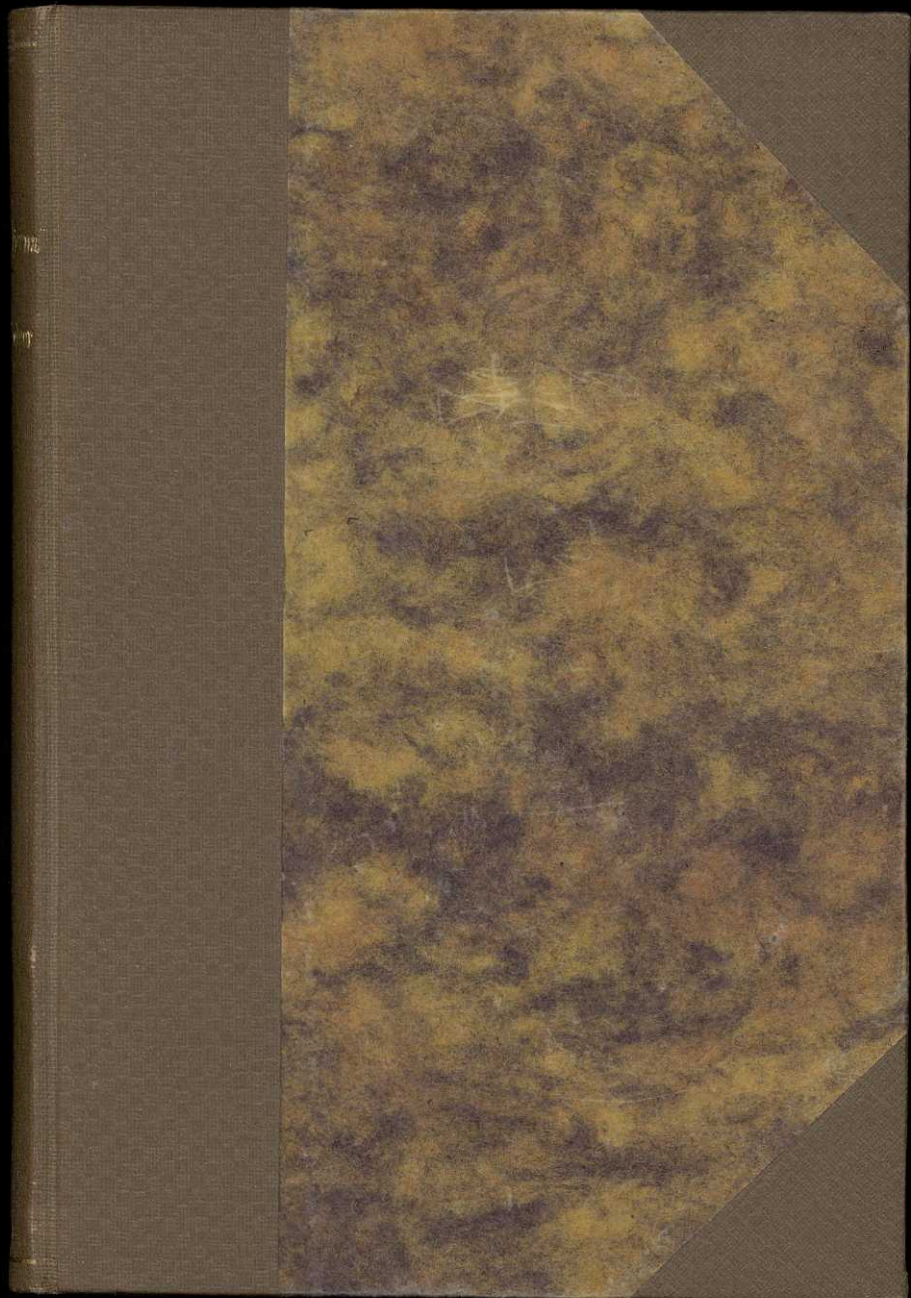

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Litt.
Sv.

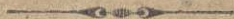

Karl A. T. raststjerna

FÖRBINDELSER

STOCKHOLM.
Call Smedson.

Pris: 2 kronor.

KARL A. TAVASTSTJERNA

I FÖRBINDELSER

TREDJE TUSENDET

BORGÅ

WERNER SÖDERSTRÖM

Helsingfors 1888.

Texten tryckt å Finska Litteratursällskapets tryckeri.

Innehåll:

1. I förbindelser	sid. 1.
2. Ett missförstånd	67.
3. Pompe skulle bli gårdvar	79.
4. I slyngelåldern	89.
I. Söndagsförmiddag	91.
II. Mellan jul och nyår	101.
III. Konsekvenser	110.
5. En målares vanskligheter	127.
6. Marie!	145.
7. Järnvägstyp	159.

Till den språkläreriske läsaren.

Frånvaron från tryckningsorten har beklagligtvis, trots benägen hjälp, hindrat mig att konsekvent genomföra en moderat nystafning, hvarför jag förbindligast anhåller om den ärade stränghetens öfverseende.

Författaren.

I förbindelser

I

Klölfverfalten lågo vidsträckta och doftande i full blom rundtomkring, humlor och getingar höllo skördefest och det var en musik öfver den saftiga grönskan likt stämmandet af en aflägsen orkester. En lokomotivsignal långt borta skar igenom insektkonserten, och sommarvärmen låg dallrande öfver backbranter och ängssluttningar, blef gråblå och tät på afstånd kring horisonten och kallades solrök.

Jag gick fram mellan klölfverfalten och tänkte på huru jag som liten pojke ville se solen ryka på närmare håll och sprang långa vägar för att komma midt in i röken, där den svepte om åsbranterna vid synkretsen. Den leriga vägen slingrade sig sprucken och hvit i torkan ned emot ån, där jag ville taga mig ett bad i förvaltarens badhus, hvilket han hyggligt ställt till min disposition. En lärka flög framför mig hela tiden och sjöng så öfversvinneligt lyckligt, att jag själf blef helt lätt till mods.

Omkring en vecka hade jag redan bott här ute på den gamla herrgården, hade två luftiga, vackra rum och en hushållerska från staden, som sörjde för att jag fick mat. Hela underhandlingen om min utflyttning hade skett skriftligen med förvaltaren på egendomen; — af honom själf hade jag ej sett en skymt ännu.

Man sade att han var mycket ofta bortrest, och jag hade ingenting att anmärka däremot, fann mig förträffligt till rätta i ensamheten, njöt junidagarnas fullhet och landtlivets entonighet med så mycket lugn mitt af staden irriterade tankelif tillät. Uppriktigt sagdt var jag alls icke otålig att göra förvaltarens bekantskap; — han var väl lik allmänheten mest, och jag hade flyttat ut på landet för att vara ensam med mitt förehafvande, min hälsa och mina tankar.

Mitt förehafvande hade ej oroat mig mycket under den första veckan i min landtliga ensamhet. Min hälsa skötte jag desto bättre, ströfvade omkring miltal i kådiga barrskogar och alnshög ljung, badade i det bruna åvattnet och steg upp tidigt om morgnarna. Somnade in obarmhertigt trött och prosaisk vid öppna fönster till den varma juninatten, där syrenen stod i hvit och violett blom, och jasminerna blandade sin vällukt i mina nyckfulla drömmar.

När jag på min promenad genom klöfvern, kom ned till åstranden, gjorde den öfversvinneligt lyckliga lärkan en sväng tillbaka öfver fälten och berusade sig vidare i deras starka ånga, söt af honung och mäktig. Vid mina fötter låg ån spegel-lugn i sin breda fåra och ringlade bort sitt blanka band mellan mjuka ängar och tufmarker åt höger och vänster. Tätt framför mig badhuset, rödmåladt, med en liten spång, som ledde ut till dess flottbro från stranden. Nyckeln hade jag i fickan; jag gick in och njöt en stunds svalka i det bruna vattnet, doftande af mylla och kärr, men långtifrån obehagligt.

Innan jag fått min andra strumpa på efter badet, kom en jakthund inslinkande genom dörren, som stod på glänt, och fägnade sig på alla vis rundt-omkring mig, betygande att han var mycket glad åt vårt sammanträffande. Jag är särdeles tillgänglig för all slags vänlighet, icke minst af djur, och jag smekte hans vackra hufvud med de kloka ögonen och drog behagligt i hans långa, präktiga, silkeslena öron, hvarefter han alltid skakade om dem i tack-samt välbefinnande.

Vattenskvalp och steg på spången utanför störde vårt första närmande till hvarandra, dörröppningen förmörkades en sekund, och en axelbred, högväxt,

nästän elegant herre bad mig om ursäkt och ville draga sig tillbaka.

— Nej, för all del . . . stig in! Jag har just slutat . . .!

— Förvaltaren, presenterade han sig, kort om godt.

— Hyresgästen, replikerade jag.

Vi logo båda åt vår lakonism och han förklarade sitt intrång i badhuset: Dörren hade stått öppen, han kom icke ihåg mig, utan trodde att byns pojkar möjligen brutit sig in . . .

Vi hade kommit i samspråk. Jag är icke längre obetingadt en det första intryckets slaf, men jag tillmäter det ändå en stor betydelse, större ju mera människokänedom man eger. Och det var mycket godt hvad förvaltaren angick. En riktigt ståtlig man! Hans lätta sommarkostym af hamptyg var medvetet vårdslös, och hans ostärkta, hvita skjortkrage hvitare, än en landtbrukare på utarbete gärna håller sig med, — ty han kom från utmarkerna, där han sett efter kärrodlingarna, berättade han själf.

Jag bad honom att icke låta mig förhindra sig, om han ämnade taga ett bad, — jag skulle invänta honom, så kunde vi följas åt tillbaka till gården.

Förvaltaren väntade ej tills jag upprepade min anhållan, blottade ett par väldiga skuldror öfver ett

modellbröst och dök ned i det bruna vattnet, som bubblade upp omkring honom, medan hans jakthund orolig och småjämrande nosade i vattnet, utan att störta sig efter honom. Så sprang han ut ur badhuset, klef försiktigt i vattnet längs den långsluttande stranden, läppjande till höger och vänster och gaf sig slutligen ut att simma efter sin herre.

Om en stund var herren i kläderna igen, och hunden masade sig i gröngräset och solhettan. Vi togo alla tre vägen tillbaka till gården midt igenom klöfverfälten med humlornas skördefest och lärkans rusiga lycka. Det räckte icke länge innan förvaltaren och jag funno att vi hade gemensamma bekanta, och så gick vårt samtal lös öfver dem. Vi diskuterade dem undersökande och försiktigt, allt medan vi päjlade och lodade hvarandras ord, för att stöta på personligheten därunder. På tonfallet märkte vi att vi voro öfverens i hufvudsak, och den ängsliga försiktigheten gaf vika för raskare påståenden och handgripligare kritik. Öfver våra gemensamma bekantas nagelfarna karaktärer, öfver deras många goda och otaliga dåliga sidor, gick vår likasom de flestas väg att lära känna hvarandra.

Jag glömde att förundra mig öfver huru litet förvaltaren motsvarade mina första, ovissa förväntningar, så upptagen var jag af honom själf.

Han hade ett egendomligt reserveradt och skygt sätt, litet misstänksamt kanhända, och, när han talade om våra bekanta, sökte han upp deras karaktärers grunddrag långt bortom den yta, vid hvilken så många hakar fast sin inskränkta illvilja och trångbröstad antipati. Jag vill icke säga att hans omdömen voro särdeles skarpt träffande eller originella; inga tankeblixtar och inga djärfva liknelser, men de voro genomtänkta, rättvisa, och framför allt mänskliga. Jag anslogs af hans opersonliga sätt att se saker och ting och af hans tydliga fallenhet för uppsökandet af de ledande motiven i människans lif. Han dömde henne efter dem, och en mildare domare fans icke.

Ofrivilligt tänkte jag på att han måtte ha en hård ungdomstid bakom sig, hvilken återvärvat så fördelaktigt på hans utveckling. Men det var kanhända för brådgånget att genast vid den första bekantskapen spörja ut honom om hans egna angelägenheter, och jag sparade frågorna tills vidare. En blick uppåt hans kraftiga gestalt, hvilken han uppbar så ledigt, gaf mig dessutom en misstanke om att jag gissat falskt. Det låg en alldeles för mycket likgiltig själfmedvetenhet öfver honom, för att han skulle förskaffat den genom försakelser och ansträngningar. Hällre var den en direkt produkt af omsorgsfulla studier på den yttre personen, af öfverklass-

umgänge och fåfänga. Hans tal var för skeptiskt och hans later för behagfulla för en vanlig uppkomling. I stället för att drifva vår bekantskap till öfvermognad genom förhastade frågor, dem vårt umgänge ändå själft skulle besvara, skildes vi åt med en yttring af tillfredsställelse öfver att ha gjort hvarandras bekantskap och med löften om snart återseende.

Vårt angenäma sammanträffande och det sympatiska i förvaltarens person lämnade kvar i mina tankar ett behagligt stoff för fantasier under mina långa skogspromenader bland ljung och barr. Än förestälde jag mig honom helt enkelt som det goda uppiggande sällskapet under min förestående långa halfårssejour på landsbygden, än åter fick jag för mig möjligheten att han kunde bli den vän, jag alltid gått och slagit efter, utan att ännu ha påträffat honom. En vän, som förstod att uppskatta alla mina förträffliga, goda sidor och förbise de dåliga, som begrep min kvickhet, men log godmodigt öfver min dumhet och sade att den öfriga världen var ändå dummare, som böjde sig för min härsklustnad, men som likväl var själfständig nog att leda mig, om jag anförtrodde tyglarna åt honom, — idealvännen, med ett ord sagdt. Litet hvar har väl haft sina erfarenheter af den vännen, men vi ha hittills mest prof-

vat hans förmåga att utmärkt uppfatta våra dåliga sidor och öfverse våra goda som en bagatell, hvilket de ju värkligen äro. Vi ha alla sett honom missförstå vår kvickhet, men ända till olidlighet tydligt inse vår dumhet, och vi ha råkat i strid med hans härsklustnad, men Gud nåde oss, om vi ett svagt ögonblick anförtrott oss åt hans ledning, — det ha vi allt fått ångra efteråt många, många gånger. Så ha vi småningom slitit ut det förenande bandet och gett oss igen att söka efter den rätta vännen.

Men när vi några gånger i sympatis öfvermått aflevererat förtroenden, som varit gripna alldeles för djupt ur vårt väsens grund, och sedan märkt hela otillförlitligheten hos personen vi gifvit dem, när vi öfverraskat oss själfva med en ofrivillig böjelse för att lättvindigt handskas med andras hemligheter, ha vi snart begynt hesitera med vår oförbehållsamhet. Och för hvarje år vi lagt bakom oss, ha vi murat in en ny rad dåliga erfarenheter som tegelstenar i vårt hjärtas skyddsmur.

Förvaltaren var åter bortrest. Oaktadt jag icke träffat honom mera än ett flyktigt ögonblick efter vår första badtur och då endast bytt några höfligheter med honom, kände jag mig smått ensam. Under mina promenader väntade jag ofrivilligt att

få se hans hamptygsrock i någon vägkrökning, eller hoppades jag att bli uppsparad af hans vänliga jakt-hund, som alltid följde med honom. Ett behof att tala med någon bildad medmänniska betog mig då och då inne vid mitt arbetsbord, och jag lutade mig ut genom fönstret som för att få syn på denna någon. Men trädgården låg där vid och tom med sina förvuxna rabatter, blommande bärbuskar och präktiga jordgubbsland; solhettan steg upp ur sandgångarna som från en kalorifär och drog glödande varm med vinddraget förbi mitt fönster.

Om jag ändå haft någon att bjuda på ett glas iskyld limonad! Ensam smakade mig njutningen ingenting, så har det alltid varit och så förblir det. Och jag knotade i hemlighet öfver att förvaltaren var bortrest. Hade jag alls icke gjort hans bekant-skap, skulle jag funnit mig väl, och jag kände lika-som en ånger öfver att i tankarna ha brutit min landtliga ensamhet, som ju skulle bekommit mig själf så bra och mitt arbete ändå bättre.

Jag kunde spritta till ur mina tankar vid ett ljud utifrån, och skälde hundarna, måste jag gå till fönstret i det andra rummet för att spana utåt landsvägen efter hvem det var, som kom. En dylik väntans nervositet hade jag aldrig förr erfarit, jag blef ond öfver den och ålade mig själf som straff

därför ett ökadt antal arbetstimmar, men jag lefde dock i ett slags spänning, som förargade mig ju mindre jag kunde öfvervinna den.

En morgon gick jag tidigt ut för att motionera bort intrycket af en orolig natts feberdrömmar. Jag var missnöjd med min landsvistelse. Ensamheten, som i början förefallit så behaglig, plågade mig, och tankar att byta om vistelseort föllo mig in. Då mötte mig på vägen till bangården förvaltaren i en schäs, med en liten kappsäck bredvid sig. Han bjöd mig sitta upp och åka tillbaka. Jag blef glad åt återseendet och skämtade snart bort hela min mistämning.

Förvaltaren kom ifrån närmaste stad, där han varit tvungen att tillbringa några dagar, sade han, såg allvarsam ut som om någonting tryckt honom, men klarnade småningom upp vid mitt goda lynne, hvilket jag fått igen helt och hållet. Innan jag hunnit bjuda honom på frukost, hade han inbjudit mig, och jag var allt annat än ledsen öfver att han förekommit mig, — jag hade egentligen ingenting att bjuda honom på, icke engång en aptitssup, ty jag höll naturligtvis diet på landet.

I förvaltarens matsal, halfmörk genom de täta lönnarna för fönstret, hade vi den trefligaste lilla frukost jag ätit sedan långa tider. Sällan hade en

smörgås smakat mig bättre, och fastän jag aldrig varit hvad man kallar sällskapssjuk, kunde ingen bättre uppskatta min värds sällskap än jag. Det återvärkade utmärkt på honom, som gifvet är, och vid kaffet och cigarren i en trädgårdsberså voro vi redan gamla vänner. Dessförinnan hade jag gjort en titt genom förvaltarens rum och förvånat mig öfver den trefnad, som rådde i dem. Det var icke lyx, — långtifrån! men en viss smak, alldeles olik den i vanliga ungarlshem på landet. Jag öppnade en dörr, som ledde till ett obebodt rum, och där låg en hel uppsjö böcker utbredd öfver golvet.

— Mitt bibliotek! sade förvaltaren.

— Det är inte så litet, anmärkte jag.

— Bara skräp, förklarade han anspråkslöst, men jag hade hunnit läsa titlarna på en mängd af litteraturens bättre alster bredvid nötta och sönderrifna band af godtköps literatur, Paul de Kock och eländiga dussinromaner.

I trädgården fingo vi det snart behagligt.

Törnrosorna trängde sig fram mellan syrenerna likasom för att se våra vårdslösa ställningar och höra våra ungarlarsrepliker. Jag fick småningom litet del af förvaltarens lif, och han af mitt. Det skedde icke så mycket genom utförliga berättelser som egentligen blott genom betecknande tonfall och ett sätt att

vidröra sitt lifs bagateller, hvilket tyder lika mycket som en långdragen själfbiografi för den, som förstår uppfatta dylikt. En beqväm gest då och då var tillräcklig för att göra oss fullkomligt förstådda af hvarandra, och jag vände mig till slut leende om emot förvaltaren och sade att jag sällan träffat på en människa, så utsökt lätt att meddela sig med som han. Han log också till svar en smula själfmedvetet kanske, och sade ironiskt:

— Vanlig bondenkelhet . . .!

— Ja, kanske är det det, skämtade jag.

Igen samma själfmedvetna löje med en liten tillsats tankfullhet.

— Naturligtvis, suckade han därpå helt allvarsam.

Jag blef ett ögonblick rädd att ha sårat honom, ty jag spårade i hans oroliga, vakna blick ett misstänksamt lynnes hela ömkänslighet. Men han gaf mig ingen tid att stryka öfver mitt skämt, utan gentog genast:

— Jag är inte stort mera än bonde och mina föräldrar äro alldeles simpelt folk . . .

Den bekännelsen öfverraskade mig icke så litet, och jag såg så frågande på honom, att han tillade:

— Men jag har fått uppfostran, förstås . . .

Ämnet, som han själf tagit upp, behagade honom synbarligen litet, och jag lät det falla utan en enda fråga från min sida. Likasom af tacksamhet för min beredvillighet sökte han efter ett annat ämne, som bort intressera mig mera, och vi halkade in på literaturen småningom, steg för steg, utan att förvaltaren alls kastade sig öfver den med den vanliga literaturnobbens diskussionshunger. Ännu mindre var han färdig i sina omdömen, tvärtom likasom rådfrågade han mig anspråkslöst och smickrande, och jag märkte jag hade så godt som en verklig umgängestalang framför mig i förvaltarens landtliga person.

Hans literaturkännedom kröp nästan ovilligt fram, han skydde precisa boktitlar och såg ut att mödosamt leta i sitt minne efter författarnamn, men han fann dem alltid och hade särdeles väl reda på den samtida skandinaviska literaturen. Jag förundrade mig öfver att han haft tid och lust att sätta sig in i dylika saker, men han bara log och sade att de långa, ensamma vinterkvällarna på landet enkom voro till för läsning.

— Men jag har föreställt mig att ni är mycket ofta bortrest till staden och inte just lefver ensam, invände jag.

— Det är nog sant. Jag har mycket att ställa

om och bestyra därinne, sade han och kastade med hufvudet åt det håll staden låg.

— Affärer?

— Affärer! nickade han.

Det blef en oväntadt tung paus, förvaltaren ryckte lös ett stort syrenblad, tryckte det mot sina läppar och hade det att spricka med en liten knall. Jag tyckte mig se ett stelt och tvunget drag i hans redan eljes allvarsamma ansikte, hvilket gjorde det likt en pappmask. Märkvärdigt många ömtåliga sidor han hade! Jag skulle igen till att byta om ämne, när han alldeles såsom nyss hindrade mig och fullföljde envist de obehagliga tankarna jag väckt:

— Ty en fattig karl råkar alltid i förbindelser, sade han leende som på trots.

— Det gör han gunås, supplerade jag med full öfvertygelse.

— Och kan ha svårt att reda sig ibland...

— Det är säkert det.

— Får lof att jämka och arrangera...

Jag teg, ty hans envishet föreföll mig än mera tvungen än hans ansiktsuttryck.

— Och det måste bära tills det brister... höll han i.

Situationen blef mig nästan plågsam. Hvad

hade jag med hans affärer att skaffa, och hvarför höll han så envist fast i dem som om de magnetiserat honom? Han höll sin blick egendomligt stelt fästad på mig, och jag förmådde icke besvara den fullkomligt otvunget. Han påminde mig i detta ögonblick om en sinnessjuk, som ej förmår göra någonting af egen vilja, utan mekaniskt utför andras befallningar. Och jag tog mitt parti.

— Vi ska taga en promenad, föreslog jag.

Förvaltaren skrattade ett egendomligt tvunget och slugt skratt, steg upp, sträckte på sig och tände en ny cigarett, men gaf ingen vidare förklaring på sin besynnerlighet. Han såg nog på mig att jag gjorde mina konklusioner, men han lät mig göra dem och följde mig ut ur trädgården.

Vår promenad blef en smula dyster, det otvungna skämtet från frukostbordet kom ej upp igen, min frispråkighet mattades af i middagshettan, och vi skiljdes åt smått förstämnda. Förvaltaren fortsatte sin promenad utåt markerna till arbetsfolket, men bad mig ej med ett halft ord att följa med, och jag hamnade om en stund vid mitt arbetsbord, distraherad, odisponerad för arbete, med hufvudet vimlande af allehanda tankar och fullkomligt främmande för mitt förehavande.

II

Omärkligt i början, men säkert begynte sommarnätterna växa. På min soffa nära fönstret, där jag midsommartiden obehindradt läste min kvällslektyr ända tills sömnen hakade sig fast i ögonvråerna, föll en half skymning och bragte mig att lägga boken ifrån mig tidigare än vanligt. Popeldungen nere i trädgården blef allt tätare framemot natten och hotade helt och hållet skymma bort byn där bakom. Det kunde äfven bero på att bladen vuxit, men det märktes endast om kvällarna. Himlen stod icke längre tom, ljusblå, black och genomskinlig öfver allt, utan hade en djupare och allvarligare färgskiftning i söder som hade den haft något att dölja, och en vacker kväll bröt en stjärna fram genom dess begynnande hemlighetsfullhet.

Jag var led vid den halfmånadslånga dagen och hälsade stjärnan och natten välkomna igen.

Det var en förmiddag när slåttermaskinen slamrade likt en jättesax öfver klöfverfälten och lämnade tegarna bakom sig tättklippta till roten och skalade. Näbbmössen och sorkarna fingo brådt att rädda sig i sina hål och en ensam orm råkade in i maskineriet och blef obarmhertigt afklipt. Hästarna pustade, körsvennen manövrerade och förvaltaren vigde mig in i landtbruksmaskinens sinnrika konstruktion.

Vi hade träffats ute på gårdsplanen och slagit oss i slang som vi numera brukade så snart våra vägar korsades. I det hela taget skedde det ej så ofta, ty förvaltaren tillbragte sin halfva tid i staden och på en annan egendom i dess närhet, hvilken också stod under hans vård. Jag tyckte mig dock märka att hans besök i staden blifvit mindre täta och att han numera kunde förbli här hemma flera dagar med ens. Jag ville fråga honom om orsaken, men drog mig för hans misstänksamhet och väntade att han själfmant någon gång skulle omtala alltsammans, ty hans förbehållsamhet hade begynt visa tecken att gifva vika helt smått.

Under vår slåttervandring kommo vi i närheten af jernvägsstationen och beslöto gå dit för att taga emot det uppgående tåget, som medförde post och tidningar. Tränen kom i detsamma, ångande och rasslande, lokomotivet svettades och glänste i

sin messingsgrannlåt, fräste och hvisslade, och snart hörde man endast ett doft muller på afstånd, medan en flick hvit vattenånga hängde kvar i de täta granarna borta vid kurvan, där vagnraden böjt sig och försvunnit i skogen.

Förvaltaren stod i tankar på perrongen och höll ett bref, som han nyss brutit, i handen.

— Jag hade bort följa med bantåget, sade han.

— Återigen? förebrådde jag.

— Återigen! upprepade han tort.

Jag hade fått en låda spanskt vin med bantåget och jag bjöd förvaltaren i min tur på middag ute i trädgården, blott han lånade sin servis, ty min var mycket bristfällig. Det gick han in på, och vi skildes åt för att om några timmar träffas i den gamla trädgårdsbersån, — just en matsal i min smak.

Min hushållerska fick bestyr med att plocka ett par kycklingar, dem jag köpte på gården, och jag dukade själf middagsbordet i syrénbersån, hvilken tyvärr redan blommat ut. Rosorna hängde i allt fortfarande, fastän de voro en liten smula utblommade och tappade sina kronblad, när man rörde vid dem. Jag fylde en stor skål till brädarna med friska blommor från rabatterna utanför

och stälde den midt på det ostadiga trädgårdsbordet.

Det hela såg så läckert ut som man kan begära af en improviserad ungarlsmiddag i det fria. Klockan half fyra halfågo förvaltaren och jag i hvar sin trädgårdsstol, och dialogen begynte taga fart efter aptitssupen och ett glas friskt öl till smörgåsen. Jag aktade mig noga för alla störande allusioner och frågor, och stämningen lofvade blifva lättare, än jag hoppats få den med min mistänksamme och förbehållsamme gäst.

Han såg ut att ha glömt brefvet, som kallat honom in till staden i dag, och gjorde ingen min af att han skulle tänkt på en resa med det senare aftontåget. Mitt spanska vin gnistrade i glaset, dem förvaltaren lånat mig af sin servis, och jag förvånade mig igen öfver den smak han haft att välja just sådana vackert slipade glas, ur hvilka vinet likasom doftade med dubbel bouquet. En märkvärdig bonde i alla fall!

Likasom om han uppfattat mina tysta reflexioner sade han i detsamma och sträckte ut sin stora, bruna hand efter glaset:

— Dem har jag fått till present af en vän... ett helt dussin, som jag naturligtvis aldrig använder...

— Nå, — de äro ju i bruk som bäst...

— Ja, men det är den enda gången på mer än ett år, och icke engång nu använder jag dem själf...

— Och hvarför använder ni dem inte?

Det besynnerliga stela draget från vår senaste frukost kom igen öfver honom, han såg på mig med en innehållsrik blick och skrattade invärtes:

— För att mina vänner alltid bjuda mig, och för att jag inga vänner har att bjuda, sade han med plötsligt allvar.

— Har ni inte?... Det var märkvärdigt!

— Ja, det beror på... det är så många, som gå under det namnet...

Jag beslöt försöka ett skämt för att förjaga den begynnande förstämningen, och jag tänker sällan på att ett skämt kan ha en dubbelmening. Så framkastade jag leende:

— Till exempel affärsvänner!

Förvaltaren ryckte till, gaf mig sin misstrognaste blick och tappade bort sig. Jag fick knapt ett ord ur honom, hans tankar sågo ut att syssla på helt annat håll, och jag drog upp en flaska vin till, för att distrahera honom. Kunde vi då aldrig föra ett rent språk med hvarandra? Jag var alltför mycket intresserad af honom och tyckte för mycket om honom, för att lida hans förbehållsamhet i längden.

— Ska vi inte bli bröder? föreslog jag med uppriktig vänlighet.

Förvaltaren såg upp med en del af den stela misstänksamheten och en annan del lättnad. Det var som hade han förvånat sig öfver den otvungna vänligheten i mitt förslag, höjde sitt glas och drack mig till:

— Tack! sade han.

— Tack själf, sade jag. — Och nu får du inte försjunka i dig, utan tänk på att vi kan talas vid som bröder...

Jag vill icke påstå att hans blick var alldeles broderlig, när han nickade jakande och log sitt inåtvända löje, men den blef likväl mindre tvungen därefter.

Vårt broderliga samtal inskränkte sig i början till mycket alldagliga fraser, gamla observationer, dem vi meddelat hvarandra förut och reflexioner, som gjort sig själfva oss förutan.

Emellertid hakade sig dialogen icke vidare, vi åto kycklingarna med utmärkt aptit och skämtade med god flit öfver allt och alla. Det tycktes vara förvaltarens älsklingssätt att meddela sig, och jag var icke håller omöjlig på det gebitet. Några verkliga kvickheter kläckte vi ingalunda, men vi hade håller inga stora anspråk på hvad vi sade, och jag

lyckades till slut få upp den ton af samstämmighet, utan hvilken allt sällskapande är mig en plåga eller åtminstone ett arbete.

Efter några brådmogna drifbänksjordgubbar till dessert, lade vi oss på rygg i gröngräset i backslutningen tätt ofvanför bersån, tände våra cigarer och fingo vår kopp kaffe bredvid oss. Ofvanför den skyhöga granen, som stod där ensam, jättelik och hundraårig midt ibland små äppelträd och körsbärsbuskar, blånade himmeln oändligt djup och varm med julidagens ohöljda, brännande eftermiddagssol i väster, hvilken i dag utfört ett så väldigt torkningsarbete på näjdens alla nyslagna höängar. Nedåt horisonten molntappar, glödande i rött och violett i kanterna, där de stucko upp ur det mörka bandet rundt kring halfva synkretsen.

— Tror du vi få åska? frågade jag och nickade åt molnen till.

— Låt oss få in torkhöet först, önskade förvaltaren.

— Låt oss göra det, önskade jag också beskedligt och alldeles oegennyttigt, ty jag tycker ofantligt mycket om åskväder.

Märkvärdigt nog fick hvarken hettan eller eftermiddagsdåsigheten riktigt makt med oss. Vi hade talat oss varma efter den lilla förstämningen, och det

hetsiga spanska vinet glödde oss i bloden och gaf fart åt tunga och tankar.

— Du är allt en underlig landtbrukare, du! framkastade jag engång under vår siesta, när det gaf sig naturligt.

— Huru så? Förvaltaren reste sig på arm-bågen.

— Jo, jag tycker . . . ja, jag tycker du har alltför kultiverade intressen . . .

— Kanhända är det min olycka . . .

— Hvarför precis olycka . . . intressen utgöra ju lifvet, vet jag . . . ?

— Men om de fört mig från mitt egentliga arbete . . . ?

— Så har du valt ditt egentliga arbete orätt, det är allt . . .

— En person som jag är ofriare än de flesta i sitt val af arbete . . .

— Men energin sätter sitt arbete i harmoni med sig själf, medan den svaga sätter sig i harmoni med sitt arbete. Det är skilnaden, muntrade jag upp honom.

— Det ges omständigheter, som ingen förmår ändra . . .

— För energin är ingenting omöjligt, så länge den håller ihop, — vidhöll jag.

— Men det förflutna kan inte sopas bort... och dess följder...

— Nej, men de kunna repareras... Förvaltaren log ett så tviflande och kraftlöst löje, att jag blef helt förstämnd å hans vägnar. Med sin vanliga finkänslighet anade han i detsamma att han misshagat mig, eller sade hans stolthet att jag kunde ringakta honom för hans hopplöshet, ty han gaf sig att advocera:

— Det är lätt att bära kraften och hoppfullheten på tungan eller använda dem som skylt för att göra ett bra intryck af en framtidsman, men vill man vara sann mot andra som man är tvungen att vara det mot sig själf, så är det bäst att i de flesta fall ge upp hoppet. En person i min ställning har svårt att arbeta sig ur den, äfven om han vore fri, äfven om han icke stode i förbindelser upp öfver öronen, äfven om han icke hade skulder...

Där hade vi den farliga punkten igen, men denna gång lät jag honom icke tappa bort sig; jag var färdig att reta upp honom, om så fordrades, för att få en förklaring, och jag slungade min första på sak gående fråga helt brutalt emot honom:

— Drunknar du då i förbindelser?

I stället för att bli ledsen eller afvisande, låg han kvar helt stilla i sin gamla ställning, lutad mot

armbågen och log sitt kraftlösa och satiriska invärtes löje. Han var tydligen icke ovan vid den frågan. Om ingen annan gjort den så öppet som jag, hade han nog tusen gånger gjort sig den själf och sett den glimma fram ur undersökande fordrings-egares och ovilliga borgenärers blickar. Och han hade väl också förr bemött den med samma uttryckslösa ansikte och missnöjda invärtes skratt. Men antingen han nu fattat förtroende till mig, eller att middagen och den behagliga stämningen gjort honom ovanligt meddelsam, — han lade sig tillbaka på rygg med händerna under nacken och begynte tala om sig själf. Icke direkt så att han gjort några bekännelser, utan i paralleler, med förutsättningar, så att jag måste gissa mig till hvad han hade för sanning därunder.

— Det gifves personer, som genom medfödda anlag äro egnade att stå sina medmänniskor nära, och om de äro födda i underklassen, så att säga „komma upp“ genom denna ömsesidighet. De intressera sina medmänniskor genom att de äro intresserade af dem. Först oegennyttigt och vänskapligt förstås, tills man kommit i förbindelser till dem, större än att de kunna honoreras, hvarefter man vidhåller intresset af politik och för att man det måste... Jag vill nu inte tala om tacksamhet...

Förvaltaren kastade på sig som om han haft obekvämt och gentog efter en sidoblick på mig:

— Ty man har lärt sig tillfredsställa sin fåfänga och lagt sig till med dyra umgängesvanor. Man är född med en stor portion lättssinne, man kan inte draga sig undan och har håller ingen lust, ty man vill ju lefva också, förstås. Genom att draga sig undan sårar man sina vänner och omöjliggör sin framtid, hvilken alltid har varit och fortfarande är beroende af deras välvilliga rekommendationer och dito tillgifvenhet. Ens själfständighet och karaktär undergräfvast, man förfaller till ett slags sällskapshjon och man förlorar lusten för all frihet, ty den kostar mycket arbete, isynnerhet när det gäller att köpa sig fri från gamla förbindelser, om det alls är möjligt. Men man får inte bli för upptagen af sin egen vanskliga ställning, då heter det genast att man är tråkig, och med tråkigheten förlorar man krediten. Och krediten får man en gång för alla inte gifva tapt, om man inte ger upp staten med detsamma. Alltså, — gaska upp sig! Och man gaskar upp sig, till nya förbindelser, ty gasken kostar också pengar, det är gifvet . . .!

Han talade i en trött, likgiltig ton som om de akta han lade fram för mig längesedan uttröttat honom själf, fastän han nu måste fram med dem

igen för att förklara sig. Jag ville ej störa honom i hans tankegång genom några onyttiga frågor, eller i allmänhet visa något lifligare intresse än det, hvar med man afhandlar erkända missförhållanden.

Efter ett litet uppehåll tog han fatt i sin tråd igen; hans tankar hade säkert nystat upp den många gånger förut, och han måtte till sist ha känt sig assurerad af min opersonliga, allmängiltiga hållning.

— Om det är ett uselt lif? frågade han ut i luften. — Ja det är inte tu tal om den saken, men den står inte att hjälpa. Fullkomligt onödigt att resonera i den för resten, men det är nu så, att man inte gärna glömmet att skon klämmer, när den verkligt gör det, och jag vet nog hvar den klämmer.

— Drag den af dig, så slipper du alltihop!

— Hm — liknelser! Och likväl skulle det låta sig göra — ja, jag har flera än en gång tänkt göra det på fullt allvar. Men fresta mig inte nu att tänka på det, jag har ändå bara ondt af det, ty jag vågar aldrig göra det . . . jag skulle skämmas så ohyggligt för en konkurs, sådan jag måste göra den. Och jag kunde aldrig reparera mig därefter.

Han slog afvärjande ut i luften med sin flata hand, som ville han befria sig från några påhängsna fantasibilder. Han hade i de sista orden glömt sin

objektiva hållning och talade ut helt personligt sin fruktan för bilderna af ett bättre lif. Därefter blefvo vi tysta båda två. Vi lågo i våra tankar hvar för sig, och de voro säkert icke så alldeles ljusa. Men mitt deltagande för förvaltaren hade växt i bredd med det jag insåg hela vidden af hans fångenskap i den gängse fåfången och de ytliga hedersbegreppen, hvilka bundo hans bättre människa och förtorkade ett lif, rikt på arbetskrafter och möjligheter. Drifven af min medkänsla tog jag plötsligen ännu oförbehållsammare än nyss bladet från munnen och frågade honom hvart detta falska förhållande skulle leda.

Förvaltaren tycktes ha glömt sin förbehållsamhet, jag såg ett litet otåligt drag i hans melankoliska sorgbundenhet, och han svarade på sitt ironiska språk, litet föraktfullt:

— Till konkurs eller till giftermål med en rik flicka . . .

— Eller till bedrägeri, tänkte jag tyst.

Förvaltaren hade den fullödiga, så mycket kalfatrade svenska löjtnantstypen, och jag förstod att det låg mera än ett skämt i hans andra möjlighet. Manligt utseende och hållning hade han nog, men den beslutsamma och hänsynslösa djärfheten låg däremot icke för honom, och jag fruktade han själf kunde gå och förälska sig i en flicka lika lätt som

hon i honom. När jag sade honom detta, log han igen sin ertappade svaghets löje och medgaf att jag bedömt honom mycket rätt.

— Och det är inte sagdt att den flicka du förälskar dig i är rik...

— Det är nog så, men man skall böja sig för nödvändigheten...

— Om man inte får nödvändigheten att böja sig för en själf, afbröt jag.

— Det får man inte... i mina kläder, tillade förvaltaren avslutande.

Men när kvinnan ofrivilligt kommit in i ett ungar-karlssamtal på tumanhand, sedan förtroligheten vunnit terräng och äfven den förutan, säger man icke det sista ordet så alldeles hastigt. Vi gjorde ingendera en min af att resa oss upp, och så småningom utspann sig hela det sensuella hårklyfveriet i en diskussion om kärleken, med alla förnuftets otaliga in-kast och känslans ännu otaligare öfvergrepp. Resultatet blef det vanliga, att vi kommo öfverens om det lifvet gömmer på flera möjligheter till lycka, än vi pessimister vilja medgifva. Bakom en klarttänkande mans tröstlöst enkla och pessimistiska begrepp om lifvet, står kvinnan på lur och kastar alla hans bekvämlighetsprinciper om godtköpslyckan om-

kull, så snart hon lyckats nästla sig in i hans medvetande.

— Gudskelof! sade jag, men förvaltaren låg en stund och petade i gräset utan att säga ett ord. Sedan reste han sig upp, ovanligt lifligt för honom, såg på mig med en axelryckning och sade med en suck:

— Så kan man säga, när man har sig själf i behåll:

— Och du har inte dig i behåll?

— Nej, jag har sålt mig, minuterat ut mig till höger och vänster för att komma fram och bli något i lifvet, och för att kunna njuta det, — och hvad är jag nu? En lefvande obligation, ett vandrande skuldbevis! Om jag engång kunde förebrå någon annan än mig själf, om jag engång vore öfvertygad om att någon annan gjort mig ondt! Men det är tvärtom, mina vänner ha med sällspord hygglighet och vänskap omfattat mig allt sedan min studietid vid landtbruksskolan, och till tack för det tänker och känner jag dock som jag gör. Jag är en otacksam bof, som förtjänade jag vet inte hvad, men jag kan inte känna annorlunda! Jag har en vän, som ännu aldrig nekat mig sin hjälp, och han har flerfaldiga gånger räddat mig, när min ställning varit som svårast. Men jag hinner knappt vara honom tacksam

engång, ty jag måste alltid tänka på huru jag skall reda mig härnäst. Och det är mig förfärligt svårt att vidare anlita honom, men jag måste, jag måste... ty eljes bär altsammans omkull, och jag har måhända ännu möjligheter i framtiden att rädda situationen. Jag får inte mista hoppet för min egen och mina vänners skull...

— Och det fins ingen affärgren, som kunde afkasta bättre än landtbruket —? frågade jag.

— Åh — ja, men man har icke förtroende till mig längre, jag har för länge gått förblindad af lättsinne och trott att alt skulle jämka sig själfst engång... men det gör det inte. Och jag har förlorat min handlingskraft och blifvit bunden af min egen håglöshet...

Samma natt sutto vi uppe fram emot morgonen och talade förtroligare än någonsin.

III

Fram i Augusti blef jag bjuden på ett jaktparti till en af förvaltarens och mina gemensamma bekanta. Jag ville gärna ut och röra på mig och frågade förvaltaren om vi icke skulle göra sällskap. Han sade att han äfven blifvit anmodad att infinna sig, — för sina goda hundars skull, tillade han ironiskt, — men att några affärer, dem han hade att sköta i staden, antagligtvis skulle göra det omöjligt för honom att i tid sluta sig till jaktsällskapet.

Jag erbjöd mig att vänta på honom i staden. I händelse han skyndade sig, skulle vi väl hinna fram i tid med skjuts, om vi också försummade bantåget.

Förvaltaren såg icke alldeles otacksam ut öfver mitt förslag, gjorde några svårigheter, dem jag bemötte, och lofvade slutligen göra mig sällskap, om jag dröjde en kväll öfver i staden och inväntade

honom. Vi skulle supera på ett utvårdshus med några bekanta från min skoltid, dem jag hade i staden, och därförinnan hade förvaltaren nog gjort undan sina mest brådskande fataljer.

Det gick som efter noter. En kväll två dagar efteråt satt jag jämte tre gamla bekanta från skolan på utvårdshusets stora veranda. Framför oss ett dukadt bord med kuverter för fem, — vi väntade på förvaltaren för att begynna supén. Han skulle infinna sig med skjutshästar och hundar, och så hade vi bara att fortsätta vägen genom augustinatten för att nästa morgon före soluppgången vara framme hos vår jaktvärd.

Gamla skolkamrater, som icke träffats annat än tillfälligtvis under långa ungdomsår af brådskande utveckling, föra med sig ömsesidigt en besynnerlig, tom förnimmelse af att tiden gått, — gått förfärligt fort, antingen den så gått en ur händerna som en dröm, eller gått en tjänster som en lydig och väluppfostrad dräng. Man undersöker hvarandra med blickar likasom blygdes man hvar och en för sina respektive personers dubbelhet, jämförd med de enkla, naturfriska pojkar man ofrivilligt ser i de gamla kamraterna. Men det första ordet de säga tager en ur förvillelsen. Deras stämma har icke längre kvar den oförbehållsamma klangen, och det är nästan med en

viss lättnad man konstaterar att äfven de lagt sig till med samhällsmänniskans dubbelnatur och således icke kunna fordra af en själf den gamla, oreflektade pojkuppriktigheten. Man märker tydligt att man förlorat ett någonting sedan fordom. Hvad det är kan man ej specificera, men hela sammanträffandet har kastat en plötslig, skarp ljusstråle i den graf, som man, utan att veta det, genom sin utveckling grävt omkring sin egen person. Och man häpnar öfver tidens och utvecklingens förmåga att skilja åt och isolera.

Vi hade hunnit öfver denna första, halft sorgmodiga stämning, och samspråket begynte bryta fram naturligt och obesväradt som det gör bland människor, hvilka ingenting binder samman. Och när vi väl känt detta riktigt, begynte vi göra oss något bindande af våra minnen, ty det är mycket angenämare och säkrare att beherska sina minnen, än att beherskas af dem. Och de begynte dyka upp ett efter annat, friska, skämtsamma, glada och löjliga. En kom i håg ett drag från skolan, hvilket åter i sin tur väckte en mängd andra till lifs. Och likt en lavin, som börjat med en handfull kram snö, växte våra hågkomster efter hand med antalet todayglas till ett formligt ras, som tog oss med, och vi drucko hvarandra till med glimmande blickar, tryckte

hvarandras händer i ögonblickets värme, och den ifrigaste entusiasten bland oss höll ett tal om ungdom och kamratskap. Men aflägsnade sig någon af oss för ett än så kort ögonblick från sällskapet, märkte han, så snart han blef ensam, att altsammans var blott en stämning och att bandet, som höll oss tillsammans, var så skört att det icke tålde tänjas ut några alnar från bordet utan att brista.

Vi voro just i värsta farten när förvaltaren åkte upp till utvårdshuset med skjutshästarna och hundarna i koppel. Han kom som en kylig pust utifrån det verkliga lifvet, hvilket vi varit på ett hår nära att glömma.

Det behöfdes endast hans litet främmande uppträdande för att vi skulle taga oss om pannorna och påminna oss att vi voro vuxna män och icke längre några skolpojkar. En liten afmattning följde på den gemensamma uppeldningen af våra minnen nyss, och förvaltaren fick höra de bästa historierna, som vi lefvat om för en stund sedan. Men i stället för att lyckas viga in honom i vår stämning, kommo vi själfva ur den allt ohjälpligare, och försöken att återställa den blefvo allt vanmäktigare. Vårt förnuft, som blundat ett ögonblick för minnenas öfvermakt, vaknade igen, och det kändes som hade vi hvar för sig varit smått generade öfver att ha glömt oss.

Midt i afmatningen gick förvaltaren omkring, omedveten om den effekt han framkallat, synbarligen kall och ointresserad, ty hans tankar sysslade med för honom viktigare angelägenheter, än hvad vi tagit oss till som pojkar. Jag såg på honom att han icke lyckats i sina förehafvanden i kväll, oaktadt hans min icke förrådde någon som hälst oro eller hans väsen var mera nervöst än vanligt. Det låg bara i hans hållning någonting afvaktande, och hans blick for omkring sällskapet spanande och skarp. Ett ögonblick tog han en af mina forna skolkamrater, numera lektor vid stadens lyceum, under armen och förde honom afsides. Jag följde ofrivilligt de två med blicken och såg att de samtalade ifrigt. Om en stund skramlades det med papper, och lektorn skref under någonting inne i buffeten.

Strax därpå kommo de ut arm i arm och skålade. Lektorn en smula allvarsam, nästan betänksam, förvaltaren mindre inbunden än vanligt och med ett uttryck som hade han sluppit en börda. Det afvaktande och spända i hållning och blick var borta, och jag såg i hans ögonvrår en varmare och mänskovänligare glimt, än jag trott de förmådde hysa.

När han druckit ur sitt glas med lektorn, kom han bort till mig och sade med ett gladt och otvunget tonfall i rösten:

— Vi ska väl roa oss litet innan vi resa?

— Gärna för mig.

Så slogo vi oss ned framför de fem kuverten på bordet ute på verandan, och förvaltaren blef den som höll glädjen vid makt.

Nedanför våra fönster låg stadsviken och försökte somna i kvällslugnet, men altemellanåt drog en båt med plaskande årslag öfver dess spegel och väckte en lång rad småböljor, som glittrade i det begynnande månskenet. På den andra stranden tallskogen, hög och hemlighetsfull, rufvande på sin egen tystnad, och borta i staden hörde man tornuret slå.

Lektorn och jag kommo händelsevis samtidigt att gå ett slag nedåt stranden, medan de öfriga gjorde musik kring pianot inne i ett af smårummen. Man hörde förvaltarens röst, patetisk och en half ton för hög öfver de öfrigas. Han sjöng ytterst gärna, fastän han hvarken hade röst eller gehör, och han tyckte ofantligt mycket om musik i allmänhet. Allt detta tillsammans blef ganska muntrande och komiskt. Jag vände mig till lektorn med en liten sarkasm öfver hans sångarglöd, och vi begynte tala om honom vidare.

Jag berömde honom såsom ett godt sällskap,

hvilket gjort mig flera glada stunder i min landtensamhet.

— Sällskap ja, det är just hans styrka, sade lektorn. — En ovanligt omtyckt karl! Bara en liten smula bortskämd och högmodig, säga de, som icke äro honom riktigt vuxna. Jag har gudskelof aldrig haft någon erfarenhet af denna hans sida, men det är alt ganska oberättigadt, om han värkligen har den, ty sällan besitter en karl mindre skäl att vara högmodig än just förvaltaren...

— Ingen har skäl att vara högmodig, tycker jag för min del...

— Förstå mig rätt! Jag menar att han lagt sig till ett mycket vårdslöst och bekymmerlöst sätt gent emot folk, som stå säkrare än han. Jag förlåter och förstår honom nog för min del, ty jag tycker mycket om honom, men det fins andra, som han sårar därigenom...

— Åh, — det är ju småsaker...

— Inte för honom, inte för honom... han är, fördöme mig, snart så beroende af alla, att han inte kan taga sig några friheter alls...

— Huru så?

— Det är ju ingen hemlighet att han lefver öfver sina tillgångar och har stora skulder... han gör inte håller själf någon hemlighet af det. För en

annan skulle det rakt inte bära sig, men förvaltaren har nu ett sätt att hålla sig uppe, han...

— God kredit?

— Ja, för sjutton i våld, hvarför skulle man neka honom den, när han hittils skött ganska bra om sina förbindelser och har mycket förmögna bekanta, som han står väl med? Men jag tänker att det inte kostar honom så litet att underhålla den vänskapen... han skall naturligtvis lefva efter deras vanor och kan inte snylta häller. Det skulle han aldrig gå in på, — jag känner honom för väl, jag. En god sida hos honom, för resten, som gör att man bibehåller aktningen...

— Men hvart skall det bära?

— Hm, — jag vet inte. Men inte går det i längden, så mycket vet jag. Folk tycker om honom nu, och det är intet under det, ty han är alt en ovanligt älskvärd karl. Ett godt naturligt förstånd och ett fläckfritt hjärta. Så länge han har kredit går det nog...

— Ja, det vore väl att störta honom utan vidare, om man vägrade honom den...

— Ja gunås, så vore det med oss alla, som ha en del skulder kvar från vår glada tid.

— Då är han ju mängden lik...?

— Nej, inte fullt. Ty vi andra göra oss in-

komster vi, men hvad kan han ha för stort på sin plats som förvaltare af en annans egendom . . . ? Dessutom för han ett altför högt lif . . . skulderna oroa honom naturligtvis, och han är inte den första som döfvar sitt medvetande, gunås! Men folk talar illa om honom för hans lättsinnes skull, och det ha de ej så orätt i. Vi förstå honom naturligtvis bättre, vi, . . . vi veta huru lätt det är att komma på sned, när man alltid jäktas af oro och alltid har mycket pengar att handskas med — andras pengar — och om man klarerar sig så bra som han. Hvar enda en ny förbindelse blir en triumf, som man måste fira . . . och när man har hälsa och krafter till lättsinne, så är ingenting roligare än att slå sig lös. Vi andra ha hindrats af vår hälsa, vi ha hållits tillbaka af släktförbindelser och kärlek och gud vet hvad . . . Förvaltaren har ingenting dylikt . . . Ja, kanske dömer jag honom för mildt, men så döma andra honom desto hårdare i stället . . . Ja ja, jag har redan tyckt mig märka att folk börjar draga sig en smula för honom . . .

— Det var ledsamt, det . . .

— Åh, det betyder väl inte så mycket, han har nog vänner kvar för det . . . Och när det kommer till kritan, är det väl just vi, som ha skulder själfva, hvilka han mest kan lita på. Sådan är gån-

gen. Vi, som själfva veta hvad skulden äro, vi fatta bäst huru en annan fattig stackare har det. Tro mig, det är sant.

— Jag vet att så är —

När vi en half timme därefter i skarpt trafåkte utför en brant backe på landsvägen, ett stycke från staden, tog förvaltaren helt upprymd till orda och berättade om sin lyckliga affärskupp. Huru han först misslyckats ute i staden med sin växelomsättning och huru han icke träffat den person han hoppades mest af. När han kom till vårt sällskap, hade han ännu ej utträttat det ringaste för att få sin växel inlöst dagen därpå. Men så fick han fatt i lektorn, som han aldrig förut anlitat i affärer, och denne hade haft hyggligheten att acceptera. . . . Eljes hade han varit tvungen att stanna kvar i staden och icke ändå känt sig fullt säker om utgången af sina bemödanden.

— En mycket präktig karl, lektorn, slutade han.

— Han var en god kamrat redan i skolan, nickade jag.

Vår jaktvärd var en man, som kunde representera gästvänligheten. Hela natten hade man hållit teet varmt för vår räkning, sedan vi telegraferat att vi lämnat oss efter bantåget och skulle taga skjuts för att hinna fram i dag gryningen.

En tjänstjungfru tog fullklädd emot oss, när vi kommo fram klockan två på morgonen. Alla andra sofvo. Vi fördes in i matsalen, ingen storartad matsal, utan ett enkelt, lågt rum, där bordet stod dukadt och teköket ångade sitt vakna välkommen oss till mötes. Vi hade endast en timmes sömn för oss, och jag drack teet af uppriktig artighet, fastän jag visste att det skulle hålla mig vaken hela den timme jag hade att hvila, ty det var mig omöjligt att icke visa min tacksamhet för uppmärksamheten, huru mycket än min erfarenhet och dietetik opponerade sig.

En stund därpå låg jag väl inbäddad med en ovant främmande filt öfver mig och väntade på sömnen. Ljuset hade vi släckt för att få ro. Jag lyssnade till förvaltarens försök att somna in i sängen vid den andra väggen. Hans andetag drogo, obarmhertigt jämna, sömnen ur mina ögon. Jag måste höra om han verkligen somnat; det blef mig ett intresse utan like att konstatera det han endast bjöd till att andas jämt, och jag snappade upp hvarje hans minsta rossling med en nyfikenhet som om det gäلت att följa med dödssuckarna hos en mig oändligt kär person. Det blef så ansträngande att jag måste lämna hvarje tanke på sömn, men jag kunde icke annat.

Jag kände det fortfarande som om jag åkt. Åkdonets stötar i de ojämna hjulspåren oroade mig, och jag såg nattlandskapet otroligt tydligt draga förbi min inre syn. I sängen vid den andra väggen hade förvaltaren fått fatt i sömnen. Hans andetag blefvo allt djupare, men jag kastade mig af och an på bädden, ensam vaken i det främmande husets främmande tystnad, dubbelt märkbar efter fyra timmars kärskrammel på landsvägen.

I mina ostyriga tankar adderade jag ihop allt hvad jag hört om förvaltaren och allt hvad jag själf tänkt om honom. Summan blef en olycklig man. Olycklig genom sin framgång som älskvärd person, genom sitt lättsinne, sin fåfänga. Mina tankar ackompanjerades af förvaltarens andetag, lugna och jämna som det goda samvetets, och jag begynte med en viss nyfikenhet motse den ställning han skulle intaga mot vår värd när vi stego upp; — jag visste att de voro goda vänner och anade att förvaltaren i honom haft och hade sin förnämsta hjälpkälla.

Mina tankar hade just hunnit grumlas af sömnens första tyngande och angenäma förkänning, när någon kom in i vårt rum med ett ljus. Han gick fram till förvaltarens bädd, slog honom på axeln och hälsade god morgon. Jag vände mig halfsofvande

och fattade oklart att det måtte varit vår värd, men orkade icke bry mig om det vidare, utan slöt ögonen igen som man gärna gör, när man ändtligen får ro efter en genomvakad natt. Jag hörde mummel af otydliga röster, som skuro in i mina drömbilder, och urskilde tydligt att den ena rösten räknade upp siffror . . . Så förmådde jag icke stå emot min trötthet längre, uppfattningen svek mig, intrycken upplöstes, och jag vaknade först, när tjänstjungfrun stötte till mig med kaffebrickan.

Förvaltaren var redan i kläderna, vi välkomnades af vår värd och störtade i oss en bit tidig frukostmat, mera för dietens än aptitens skull, och så bar det af till skogs. Det är mera den friska motionen i oländig mark bland vindfallen och snår än själfva villebrådet, som lockar mig ut på jakt. Mera jakthornens smatter och hundarnas glam än harens kullerbyttor för ekande bösskott. Men jaktifvern kan också få fatt i mig, och då blir jag blodtörstig likt ett rofdjur och grym som det. Vi trampade i kärr och nyskurna rågåkrar, brände af skarpa patroner dussinvis, skrämde slag på alla lefvande varelser inom tre mils omkrets och tillryggalade nära nog lika lång väg själfva för det fattiga resultatet af sex blodiga harkroppar och en hunger, som förslagit att förtära dem alla på fläcken.

Men vi sparade oss för middagen och anföllö ändtligen smörgåsbordet i den låga matsalen efter nära tio timmars fasta. Först efter den andra rätten hade vi stillat vår hunger så mycket, att vi hunno tänka på att vi voro människor och sällskapsmänniskor därtill.

Förvaltaren var som en son, eller rättare, en bror i huset. Vårdinnan behandlade honom kamratlikt, han drog upp ölflaskorna, öfvertalade oss att äta mera och förde sig fullkomligt som hemma. I familjealbumet fans hans fotografi bland de främsta, strax efter det närmaste blodsbandets, och jag förundrade mig icke öfver att han blifvit så väl upptagen här, ty hans vinnande, lugna väsen var likasom på sin plats i denna omgifning. Men det var icke vår värd allena, som hade del i förvaltarens person. I jaktsällskapet fans fyra förmögna egendomsägare från omnäjden, hvilka alla sågo ut att hysa samma grundade vänskapsanspråk på honom som vår värd. Jag må blott tillägga att de alla gjorde sina anspråk gällande med den mest öfverseende bonhomie, gladlynt och treffigt, så att förvaltarens ställning föreföll mig helt afundsvärd. Han behandlades som ett stort, godt barn, hvilket ju naturligtvis var en smula tanklöst och därför behöfde en förmyndarnämnd.

Men genom förvaltarens välbevarade och oskrymtade utseende af den mest förbundna vänskap, såg jag den frihetsälskande och efter själfständighet längtande mannen, hvilken en svag stund för mig uttryckt hela sin ställning i det enda, skärande tydliga och skarpa uttrycket: en lefvande obligation! Jag såg huru hans vårdslösa och lediga sätt, hvilket man anspråkslösare folk emellan kallade högmöd, var en direkt kopia af hans förmögna vänners själfmedvetenhet, och att det hörde till umgängestonen dem emellan. Men det skar mig som en falsk ton i öronen midt igenom det gemytliga middagslagets dästa och välvilliga harmoni.

Jag är öfvertygad om att förvaltaren själf glömde dissonansen lättare än jag, ty han hade den mänskliga naturens hela sunda, elastiska spänstighet, och hans växande goda lynne jagade bort alla skorrande förnimmelser af att det ej var som det borde vara. Ju mera han förjagade dem, desto bättre befann han sig och desto större pris satte hans omgifning på honom. Och var det icke hans skyldighet att göra hvad han kunde för deras trefnad! Kantänka, hvad brydde de sig om att en deras gemensamma vän stod i små förbindelser till dem! Det var som det borde vara, och ingen kunde med fog anmärka att de fäste sig vid det det allra min-

sta. Tvärtom hade de med en skakning på hufvudet och ett diskret smålöje affärdat hvarje allusion på att han icke var en af dem, hvilken ej hade lika rättigheter som de. Ja, äfven om de i denna stämning fått underrättelsen om förvaltarens cessionsansökan, hade de med godmodiga, beklagande miner tagit sig i bröstfickan, en och annan en smula häftigt kanske, och betalat ut sina respektive summor utan ett förebrående ord en gång, kallblodigt som om det gält sammanskjutandet af ett kapplöpningspris. Ty de voro besuttna män och hade icke iklädt sig sina förbindelser för att göra svårigheter, när det gälde att infria dem.

Men hade de ett ögonblick märkt att det under förvaltarens dåsiga middagshumor låg en brännande själfständighetsfeber och jäsande lust att befria sig från deras godhet, skulle de sett på hvarandra med undrande miner och förklarat att de aldrig väntat en slik otacksamhet af en gammal vän, hvilken framtid de tagit omhänder sedan landtbruksskolan och till hvilken de hyst ett så orubbligt, vänskapligt förtroende.

else men min öfversiktiga vädningsträde kallade
 skapmaniska påstod att jag hade ingen rätt att
 säga honom obeflyktighet. Kunde jag kasta den
 första stenen med godt samvete? Så lät jag fråga
 alla förbråda svärd jag med och jag ävde
 erade mig till mitt samvete genom utgående
 existens vanliga ursäkter för det ringa

IV

Och jag hade därigenom den glädjen att
Förvaltaren fördystrades i bredd med höstdagarna.
 Vårt umgänge var dock ganska lifligt, och det
 blef icke en eller två långa kvällar vi förkortade i
 hvarandras sällskap med ett glas spanskt vin och
 ändlösa tankeutbyten om lifvets otaliga olika faser.
 Jag fick flera tillfällen att stadga mitt första, gyn-
 samma intryck af förvaltaren. Han var alt en ovan-
 ligt väl naturligt begåfvad person, finkänslig och
 tankeodlad, men alldeles ointresserad för sitt prak-
 tiska värf, det sade mig många småsaker. När jag
 en gång förebrådde honom detta, svarade han trött:
 Hvertill så mycket intresse? Jorden ger nog sin
 ränta det förutan. Annat vore om jag arbetade för
 mig själf, då kunde jag sätta min person i det, —
 nu är det lönlöst! Jag gör hvad jag måste — det
 är alt.

Ett tviflande inkast brände mig på tungan, och
 jag hade till hands en hel predikan om pliktuppfyl-

lelse, men min olycksaligt fega, väluppfostrade sällskapsmänniska påstod att jag hade ingen rätt att säga honom obehagligheter. Kunde jag kasta den första stenen med godt samvete? Så lät jag frågan falla, förebråelserna sväljde jag ned och jag advocerade mig fri inför mitt samvete genom umgängesegoistens vanliga ursäkt: Hvad rör det mig!?

Och jag hade därigenom den glädjen att icke stöta förvaltaren ifrån mig, utan tvärtom göra honom mig förbunden, emedan jag „förstod“ honom, som termen lyder. Innerst inom mig hörde jag en kritisk stämning, som sade att detta prisade och behagliga goda förstånd bra nog närmade sig likgiltighet och bekvämlighet och hade intet med en verklig vänskap att skaffa. Å andra sidan riskerade jag igen genom påhängsenhet och direkt kritik icke allenast att förefalla besvärlig, utan skulle äfven helt säkert ha mist både förvaltarens förtroende och sympati.

Jag gjorde som flertalet hade gjort i mitt ställe: lade händerna i kors, lät förvaltarens lif ha sin gång och begrep naturligtvis allting vådligt väl, så snart han vädjade till mig. Jag vill icke just säga att jag steg i min egen högaktning därigenom, men jag „förstod“ ju också mig själf så innerligen förträffligt, nästan obehagligt klart som oftast.

Oktoberdagarnas regndusk öfver smutsgrå åkerfält och sankt ängsmarker gjorde oss icke häller handlingskraftigare, men de lärde oss att ömsesidigt sätta altmera värde på hvarandras förströende sällskap och på våra små aftondiskussioner. Vi likasom slöto oss tillsammans för att hålla stånd mot höstens tröstlösa tungsinthet. De kryade upp mig, dessa kvällar, och satte mina tankar i rörelse, så att jag efter dem kunde sitta och arbeta långt fram på natten, medan regnet plaskade mot rutan, och höstnatten hade fält ned sin svarta, ogenomträngliga gardin utanför fönstret.

Förvaltaren gjorde då och då sina turer till staden och kom igen från dem dystrare för hvarje gång. Jag ville icke plåga honom med att fråga efter orsaken, jag hade ju alltför väl reda på den ändå. Han kunde efter ett dylikt stadsbesök komma in till mig, ehuru sällan utan att jag särskildt bad honom därom, ty hans fruktan att förefalla besvärlig var nästan sjuklig. Då sade han först några likgiltiga ord, som hade intet att göra med hans egentliga tankar, och jag hjälpte honom att hålla sig utanför själfva ämnet, men han trasslade in sig i det likafullt, småningom, ofelbart. Och när jag ingenting nytt hade att säga honom längre om hans ställning, höll han sig på parallellernas opersonliga

gebit, beklagade sig aldrig direkte, men suckade och såg så förstämnd ut, att jag använde all min förmåga att skämta för att förströ honom. Det lyckades emellanåt sämre, emellanåt bättre, emellanåt icke ett grand.

Men när jag en gång alls icke uppmuntrade förvaltarens själförtroende, gjorde han det helt oväntadt själf, sträckte på sin atletkropp, spände sina seniga armar och frågade mig på fullt allvar om jag inte trodde han kunde arbeta med dem. Det hade han nog bevisat förr i tiden, då han i ungdomlig äregirighet stått en täfling i kroppsarbete med landbruksskolans förnämste arbetare tre dagar å rad under plöjningstiden. Då hade han gått ur täflingen med segern, och han kände med sig att han hade samma krafter kvar ännu i denna stund.

Det gladdde mig att hans själförtroende kommit igen, och jag kunde icke frigöra mig från den föreställningen att någon utsikt plötsligen öppnat sig för honom. Men han meddelade mig den lika litet som jag frågade honom om den. Midt igenom hans dysterhet och oafåtliga själsstrider sken då och då fram en svag, begynnande hoppfullhet, och hans hopsjunkna gestalt rätade på sig, hans kraftiga skuldror böjdes bakåt och hans väldiga bröst svälde som hade han stått framför en ny, fri utsikt och andats in luften i fulla drag.

Det var vid denna tid, en månad före jul eller så, som jag af en händelse på järnvägsstationen stötte samman med en af mina forna studiekamrater vid polytekniska institutet, hvilken tillbragt sina senaste år i Amerika och nu vid sin hemkomst blifvit erbjuden en förmånlig plats som disponent å en närliggande fabrik. Jag hade endast en mil att åka dit ut och lofvade komma och helsa på honom och höra hans erfarenheter från andra sidan Atlanten.

Den första snön låg kram och tunn öfver fälten; på vägarna blef den snart uppmuddrad af kärrhjulen, och jag inväntade bättre slädföre. Jag nämde om för förvaltaren min plan och bad honom följa med, ty vi hade ej så lång tid att vara tillsammans numera, — innan jul skulle jag lämna honom och herrgården och flytta in till hufvudstaden. Han såg oviss ut, skakade på hufvudet afvärjande, men gaf dock vika för min enträgenhet, och några dagar därefter, när det frusit en smula på ett nytt snöfall, skrapade vår släde här och hvar i sanden på väg till bruket.

En ovanligt tung och grå eftermiddag utan den friskhet, som gärna följer med den första snön. Det var råkallt och jag småfrös under skinnfallen. Granskogen susade sakta i sin eviga dysterhet och

fälde då och då en sats snö ned öfver vägen från en altför nedtyngd gren. Förvaltaren satt bredvid mig och teg. Endast snön klagade sakta under medarna, tils de plötsligt skuro igenom, och sanden storskrek och gnisslade.

Ändtligen krökte sig vägen om en bärgsklack, och framför oss låg fabriken, en hel liten by i en ådal, med höga skorstenar och bolmande svart rök, ett nästan gladt afbrott midt i naturens otillgängliga sorgbundenhet. Vi åkte öfver en bro och in längs en värlig gata, i ändan af hvilken disponentens vackra villa höjde sina utskurna gaflar och flaggstänger mot den grå snöhimmeln öfver aflöfvade björk- och aspdungar.

Disponenten var nere i fabriken. Vi lämnade vår häst där uppe och gåfvo oss till fots för att söka reda på honom. Efter ett långt irrande i oljedof-tande salar med surrande maskinaxlar, svängande regulatorer och löpande remutväxlingar, stötte vi på honom i ett förrådsrum bland uppstaplade balar i färd med att räkna ut någonting på ett papper. Omkring honom några af den lägre fabrikspersonalen i ordlös andakt. Jag bröt andakten och hälsade på honom med vårt gamla skämtsamma igenkänningsord från studietiden.

Han såg upp från sitt papper helt distraherad

som en man, hvilken har allvarsamma ting att syssla med, och jag kände det som om jag begått ett disciplinsbrott genom att hälsa på honom så pojkaktigt, ty det passade föga här i denna omgifning inför den andaktsfulla klungan fabriksfolk. Men nästa ögonblick hade disponenten tagit mig i handen, lett igenkännande och litet öfverraskad, och jag presenterade förvaltaren.

Återigen det där intrycket af att tiden gått. Det var något så främmande och värdigt öfver disponentens person, att jag knapt trodde jag hade för mig samma unge man, med hvilken jag legat öfver ritbräderna fordomdags och delat så mången glad stund i kamratkretsens otvungna uppsluppenhet.

Det gick snart öfver i det lugna medvetandet att jag i disponenten hade för mig en allvarsam man i samhällets tjänst, som också en gång varit ung och gärna påminde sig dessa harmlösa tider.

Om en stund suto vi i disponentens privata rum och talade vidt och bredt. Våra ungdomsminnen fingo sin del af intresset, och vi logo åt våra galna dater, öfverlägset som man ler åt en dröm, när man väl vaknat ur den. Så föll talet på disponentens senare erfarenheter och hans lif i Amerika. Det var vistelsen där, som förändrat honom så mycket, och jag förundrade mig icke särdeles

däröfver, när jag från hans egen mun hörde berättelsen om långa år tillbragta i strängt kroppsarbete, men med den bildade mannens vakna blick för företeelserna omkring sig. Hans berättelse var så enkel och så utan egentliga händelser, att den knapt förmått intressera mig, om jag icke intresserats för min gamla kamrats skull, och dock var den så olika allt hvad jag tänkt mig om en bildad mans ungdom, att jag helt öppenhjärtligt frågade om han icke haft förfärligt tråkigt där.

— Man hinner inte ha tråkigt, när man arbetar, var hans hela uttömmande svar.

Det var berättelsen om en kroppsarbetares lif, tidiga uppstigningar, hårdt och groft arbete de första tiderna, ringa lön, men hopp om bättre. Min gamla kamrat hade haft rekommendationer med sig, som kunnat bana vägen för honom förbi det gröfsta arbetet direkte till ritkontoret, men han tog sin sak grundligt och på fullt allvar, anmälde sig till arbetsförtjänst likt hvilken annan emigrant som hälst och slet ondt de två tre första månaderna, innan han genom sitt sätt och sina kunskaper gjorde sig gällande hos arbetsföreståndarena. Han ville gå upp den industrigren han valt ända från början, för att kunna bedöma sina arbetare i en framtid, och det var hans äregirighet att visa det han kunde slå sig

igenom där ute, utan ett medlande ord eller en enda penningeförsändning hemifrån. Han hade visat det, och vid sin återkomst till Finland blef han erbjuden den disponentplats han nu innehade.

Jag satt i tankar och förestälde mig ett dylikt lif för min egen del, men kom till det resultatet att jag aldrig skulle stått ut därmed. Jag var för klen, hade mina intressen på annat håll och var fastvuxen i vårt komplicerade samhällslif så med lif och själ, att jag funnit mig fullkomligt rådlös där borta. Men innerst nästan afundades jag min forna kamrat den säkra, själfmedvetna ro, som måste följa på ett dylikt stycke kraftprof och den nervernas och tankarnas hvila, som ett praktiskt och tungt arbete skänker.

Då såg jag ett ögonblick upp på förvaltaren, som utan ett ord åhört disponentens berättelse. Det glimmade i hans blick en plötslig viljekraftens och energins eld, som jag aldrig förut sett hos honom, och som gaf hans utseende det kraftiga uttryck, som jag alltid saknat där. Det slog mig helt plötsligt att han alltid bort ha detta uttryck, för att vara harmonisk. Den låga, breda pannan rynkad som i trots, blicken stadig och spänstig, och hufvudet sittande orubbligt och fast öfver de väldiga skuldrorna.

Så snart han märkte att jag fixerade honom, slocknade hans blick, hufvudet sjönk slapt ned, och fram öfver hans ansikte och läppar gled det kraftlösa, satiriska leendet, och jag hörde, där jag satt, hans stilla, invärtes fnitter.

Jag hade öfverraskat honom, och han skyndade sig att taga igen sin hvardagsfysionomi, men det gick upp ett ljus för mig, en misstanke icke fullt klar ännu, men en misstanke, som jag senare på kvällen skulle få bekräftad. Jag började förstå de små glimtar af hoppfullhet, som ofrivilligt lyst upp hans dystra väsen. Efter det jag öfverraskat förvaltaren med detta nya uttryck, blef han dubbelt satirisk i sitt sätt, såg så likgiltig ut som någonsin, men jag tyckte mig märka samma stela paralyserade uttryck i hans ansikte, när vi talade om Amerika, som jag engång förut, i början af vår bekantskap sett där, när talet föll på vänner och affärsförbindelser.

Han blandade sig ej med ett ord in i samtalet, när jag begynte fråga disponenten om små praktiska angelägenheter vid en färd till Amerika. Endast hans likgiltighet såg en smula konstlad ut, ty han visade dock att han följde med det vi talade om. Disponenten gaf tydliga och klara upplysningar om alt, om utsikterna till arbetsförtjänst, om ar-

betslöner och lefnadskostnader. Han fogade till små anekdoter och vände sig flera gånger till förvaltaren med dem. För hvarje gång såg denne disponenten stelt in i ansiktet med en blick, som sade ingenting.

Jag hade fått min vetgirighet om Amerika stillad, och förvaltaren likasom hämtade sig från någonting obehagligt medels ett långt slag omkring rummet, under hvilket han för tionde gången mönsttrade taflorna på väggen. Strax därefter fick vårt sällskap en tillökning af två bruksingenjörer, hvilka blifvit inbjudna, för att vi skulle få en ordentlig whist i gång. Vi presenterades och så bjöd disponenten omkring kortleken.

Förvaltaren satt med en förträfflig tur i kväll. Han vann oafbrutet. Det måste finnas ett orubbligt flegmatiskt jämmmått i lynnet, för att man icke skall taga intryck af en sådan tur. Otur i kortspel är lättare att bära, emedan man lärt sig att bära otur i allmänhet med ett något så när lugnt ansikte. Ofrivilligt bröt förvaltarens skämtsamhet fram i små själfförnöjda anmärkningar och humoristisk mimik, sedan han hållit dem tillbaka under en hel timmes osviklig lycka. De grannaste korten sökte likasom själfmant upp honom, och han målade ett par gånger, utan att ens se i sina kort, så säker var han på att de voro goda.

Vid slutuppgörelsen hade förvaltaren ensam vinsten. Alla de öfriga medspelarna hade förlorat. Han strök silfverslantarna ned i sin ficka och föreslog taktfullt ett litet hasardspel för att en smula jämna ut den ensidiga vinsten. Disponenten log litet motvilligt, — det stämde så illa öfverens med hans åskådningar i allmänhet, och han hade ännu icke lärt sig storindustrins skyldighet att representera. Han var likväl på väg att af artighet draga ett kort, när man anmälde att supén var serverad. Med en suck af lättnad slog han upp dörrarna till matsalen och bad herrarna vara goda och taga en smörgås.

Förvaltarens goda lynne aftog med afståndet från spelbordet. Han satt ordknapp och frånvarande, medan Amerika åter begynte spöka i vårt bordssamtal. På hans vakna blick kunde jag se att han följde med, men han bjöd till att visa tydligt att det fjärran gulderlandet i västern hade förlorat alt intresse för honom.

En gång vände sig disponenten till förvaltaren och sade att landtbrukaren ändå var den, som kunde få det bäst i Amerika. Förvaltaren ryckte till och lät sin misstänksammaste blick glida öfver sällskapet. Så nickade han meningslöst medgifvande

och knaprade på en bit knäckebröd, nervöst och otåligt.

När vi tömt en afskedskonjak till kaffet och satt oss tillrätta i släden efter handskakningar och löften om återseende, bröt förvaltaren först den begynnande tystnaden med en underlig fråga:

— Har du berättat något för disponenten om mig?

— Nej, aldrig.

— Jag undras genom hvem han känner till mig?

— Gör han det?, — det trodde jag inte.

— Inte jag håller, innan jag märkte det nyss.

— På hvad då?

— På hans sätt att tala till mig...

— Jag tror bestämdt du misstar dig... jag märkte ingenting.

— Det tror jag inte, men jag förstår håller inte hvem som kunnat inviga honom i mina angelägenheter...

— Dina angelägenheter?

— Ja, det myckna talet om Amerika o. s. v. — det var bara för att undersöka mig...

— Är du tokig?

Förvaltaren log länge och tyst.

— Medgif nu bara, vidhöll han, att det var därför ...

— Huru skulle jag medgifva det?

— Emedan det var du, som ledde Amerika på tal ...

— Nej, nu förstår jag dig inte längre ...

— Desto bättre.

Det blef en lång paus i samtalet, hvilken släden fylde med sitt knarrande och sanden med sitt gnisslande. Fabriken låg bakom oss i mörkret, och natthimmeln var en smula blekare åt det hållet, upplyst af dess många lyktor och flammande eldstäder. Vinden förde med sig ett doft buller då och då — fabriken var i gång natt och dag.

Igen bröt förvaltaren pausen till först med sitt bittra skratt och några icke mindre bittra ord:

— Är du inte rädd jag skall råna dig här ute i ödsligheten och mörkret?

— Inte det minsta ...

— Fast det vore mig så lätt ...?

— Fast det vore dig så lätt!

— Sedan kunde jag ju rymma öfver till Amerika ...

— Måste du då nödvändigt rymma ...?

— Det beror på huru man kallar det, de flesta kalla det så ...

— Och du kan inte komma ifrån dina förbindelser på annat vis?

— Jo, — på ett.

— Hvilket då?

— Förfalskning!

Efter det ordet kom pausen igen, tung och tryckande. Jag försökte tala i några lättare ämnen, men utan framgång. Förvaltaren var långt borta i sina tankar. Plötsligen togo de form och han kastade fram:

— Jo, ser du, — jag hade alt tänkt resa bort på en tid till Sverige... och är jag en gång där, ja, då vet jag inte huru det går...

— Hvarför berättar du mig alt detta?

— Åh, det har jag berättat alla mina vänner, och de inse lika väl som jag, att det blir nödvändigt till slut, om jag inte skall taga lifvet af mig här...

— Och de opponera sig inte?

— Nej, de tiga som du tiger, och de ogilla mig som du gör det. För resten är det det enda sättet på hvilket jag kan bli karl igen...

Det var som om han sagt ut det sista ordet i en bekännelse, hvilken han velat gifva mig. När det var sagdt, blef han lättare till sinnes, och vi togo

andra ämnen till tals. Han talade om sina fattiga föräldrar, hvilka han borde sörja för på deras ålderdom, och om allt hvad de väntat af honom. Han blef helt vek till sinnes, gjorde jämförelser emellan sitt lif i kreditens tvungna öfverflöd och deras i lika tvungen försakelse. Så slog han ihop händerna och utbrast:

— Ja, ja, — lifvet ställer sig alt en smula egendomligt, när det får rå sig själf, utan att man tar det om händer . . .

Två veckor därefter lämnade jag herrgården och förvaltaren. Han följde mig några stationer på vägen, och vi åto en afskedsfrukost. Det sista jag såg af honom var hans kraftiga hufvud, när han sträckte det ut öfver vagonplattformen och nickade farväl. Men jag såg ej då en skymt af det viljesvaga, satiriska löjet, som var honom så eget.

Fram på våren stötte jag ihop i hufvudstaden med lektorn, som varit min skolkamrat. Han tog mig afsides och berättade att förvaltaren afvikit orten för ett par månader sedan och ännu ej återkommit.

— Amerika? frågade jag.

Lektorn tryckte min hand och sade sakta:

— Jag har fått betala för honom duktigt, och jag har svurit öfver honom också duktigt. Andra

ha betalat mera och svurit mera. Men i grunden kan jag inte vara riktigt ond på honom ändå. Han var innerst en bra karl, och vi få kanske höra at honom ännu en gång i lifvet.

Ett missförstånd

21
Staden i sig så mycket på sin egen
störst som på sin stad med alla
dessa ämnen och i sin egen
anligga för när inga ställningar
Vår källa från hundra år sedan
faktiskt förhåller sig på ett
sådant sätt att staden i sig
en del av sin egen och staden
samt en del av den med påstått
såsom en del av den för den
samt en del av den för den
och andra delar
staden på sin egen och på sin
samt en del av den för den
samt en del av den för den
och på andra ställen
och på andra ställen
och på andra ställen

St Michel låg så fredligt på sin sandmo nära sjöstranden som en liten stad med säkra privilegier, länestyrelse och lyceum öfverhufvudtaget kan ligga i den mest lugna, stillsamma näjd.

När kvällen kom hade några långa stötar i ett bläckinstrument förljudit uppe på backen vid brandtornet, väster om staden, landtligt som ett solo i en pastoralsymfoni, och boskapen i stadshagen begynte en stund därpå med pinglande skällor draga in längs gatorna. Efter den några pojkbytingar med byxorna uppvikna öfver dammiga vador och bruna knän.

Stadens pigor kommo driften till möte, valde hvar sin ko med spändt jufver och körde den hemåt, tils slutligen endast två kor återstodo, hvilka midt på residenstorget ryckte åt sig ännu en munfull gräs att idisla under mjölkningen.

Vid länehäktet i södra ändan af staden var

upprop för kvällen och vaktombyte. Där skramlade kedjor, och ljödo kommandorop. Det gula tvåvåningshuset, med sin höga ringmur omkring, bjöd till att dyka ned i grönskan af de lummiga björkarna åt stranden, men på motsatta sidan lyfte den hotande sitt massiva krön öfver ingångsporten, utåt den lilla planen, där gräset var nött och brunt i i torkan och sanden stack fram mellan magra grässtrån.

Ett stycke ifrån, uppåt den raka gatan, som förlorat sig i sandplanen, vid begynnelsen af staden, låg kosack-kasärnen, ett långt, lågt trähus. Där inne och på trapporna utåt den rymliga gårdsplanen sjöngo de värnepliktiga från Don sina melankoliska visor om vida stepper och vilda ridter. Det hördes långt ut öfver staden och folket sade:

— Nu få vi regn, kosackerna sjunga.

I andra våningen af häktet, nära det nordöstra hörnet, hade Heikki Hytönen praktiserat upp ett fönster i gäldstugan. Aftonrodnaden hade redan gått, och han kunde i ro suppa in den ljumma luften, — man höll icke så strängt efter gäldstugusittarna, det var inga farliga förbrytare. Likväl stod fönstret endast på glänt, och bakom det filosoferade gäldstugusittaren.

I morgon hade han suttit ut sin tid och skulle

slippa hem igen till höbärgningen på sitt lilla torp i Pieksämäki. Där hade nu brofogden sina tjugu mark afbetalade! I början hade Heikki Hytönen knotat öfver sin fordringsägares hårdhet att sätta in honom här just under den brådaste arbetstiden, men om några dagar lugnade han sig. Kantänka, om han nu också satt i häkte, — inte tog det ju äran af honom! Gumman och älsta sonen skötte nog om torpet, — han var själf egentligen blott ute på arbetsförtjänst. Hvad var det annat? I morgon blef han kvitt sin skuld, och han kände sig helt nöjd. Galen var då också den där brofogden, som ville bli betalad så här, — nå ja, det rådde han själf för.

Han sträckte litet på sina styfva leder och tänkte på huru han om några dagar skulle gå med lien på hemängen, — den hade de nog icke slagit ännu. Det var egentligen första gången under hela sin sittningstid han tänkte på frihet, — hvad hade det tjänt till att göra det förut? Men med hans tankar på den nära förestående friheten kom en annan längtan, långt mera materiell och plågsam:

Tobak!

Han hade under hela sin sittningstid icke fått lukta ett doft tobak en gång. Det var det svåraste han utstått. Och medan hans tankar gingo till gum-

man och de sex småttingarna hemma på torpet, såg han alt tydligare sig själf stående på farstustrappan efter kvällsvarden. Om han rökte? Jo, så blad tobaken knastrade i hans nötta gipsiphufvud, och röken for för det omärkliga aftondrag i långa blå strimmor öfver mot stallväggen på andra sidan gårdsplanen. Hans fantasi blef så tydlig, att det vattnades honom i munnen, och han sög med läpparna . . .

Vid vaktombytet hade Ivan Kusnakoff fått sin post vid den randiga skyllerkuren i nordöstra hörnet af ringmuren. Han gick med sitt lätta kosackgevärf på axeln, strängt och militäriskt sina fyrtio steg af och an framför skyllerkuren, så länge vaktpatrullen drog omkring i närheten, men när de fem gevärspiporna glittrat i aftonsolen och försvunnit bakom ett plank åt kasärnen till, stälde han sitt gevärf mot muren, löste på sitt bälte kring lifvet och satte sig på golfvet i skyllerkuren med benen utanför.

Det var icke så godt att vara kosack häller. Han stämde smågnolande in i hemlandsmelodin, som kamraterna fortfarande sjöngo borta på kasärntrappan, och hans tankar flögo kring vida slättmarker, där en gulbrun flod välde fram trögt och tungsint,

men så förtroligt och hemlighetsfullt bekant som endast en flod i hemtrakterna kan det.

För tre år sedan lämnade han Don som aderton år gammal. Sedan dess hade han legat i garnison här i staden i det främmande landet, och på de tre åren hade han lärt sig svära på folkets språk, — det var alt. Ett bekvämt lif förde man här: vakthållning vid länehäktet och exercis då och då. Endast emellanåt en längre ridtur. Fastän han icke kunde önska sig det bättre, jäste hans heta blod ofta af otålighet. Hälst under ensamma nattliga timmar, när han gick sina reglementerade steg framför skyllerkuren, när natten var härlig och tystnaden oändlig efter det lifvet i den lilla staden somnat in. I den stilla, ljudlösa natten, när icke ett löf rördes, och när han icke hade lof till en blund, utan att utsätta sig för det strängaste straff, blef hans längtan trånande, och en brännande lust efter ombyte och äfventyr smög sig öfver honom.

I kväll hade han ett slags halfmedveten känsla af att det skulle hända något, och han såg sig noga omkring: måtte fångarna hälst göra ett rymningsförsök, så skulle det bli något ombyte! Men han varseblef ingenting ovanligt, slängde benen i kors, gräfdde fram sin tobakspung och tände sin pipa.

Den vassbevuxna, spegelstilla viken sof nedan-

för under sitt täcke af näckrosblad, — icke ett ljud! Han lutade sig bakåt, blåste tobaksröken upp i lugnet och följde med huru den steg högt upp utan att skingras, så lugnt var det. Men när han såg sig omkring ånyo, retades han af den trånga synkretsen, hvilken likasom trängde sig på honom. O, han mindes en annan, långt, långt borta i vågiga linier öfver den ändlösa steppen...!

Då spratt Heikki Hytönen till där uppe bak fönstret.

Tobak!

Men hvarifrån kom den doften? Han öppnade fönstret försiktigt och sträckte ut sitt orakade gubbhufvud med en tofs grått skägg under hakan, späjade nyfiket omkring, men såg ingenting.

Kosacken steg upp ur sina tankar, tog sitt gevär och häfde upp sitt långa vaktrop för att förströ sig.

— Sluscha-a-aj!

— Sluschaj! svarades det i tur från hvar och en af de fyra skyllerkurarna i ringmurens öfriga hörn.

Hemma i kasärnen vände sig kosack-kaptenen lugnt på andra örat, när han hört att hans folk var på post, och ransakningsfången inne i sin cell spratt till ur oroliga drömmar, så att järnen rasslade och

vaktkarlen utanför i korridoren tittade in ett ögonblick genom den lilla rutan i dörren.

Men Heikki Hytönen tog an ett bredt, välviligt smågrin, vittnande om den mest oförfalskade människovänlighet och det mest godmodiga sinne-lag, som ännu spärrats in mellan fyra väggar, sträckte ut sitt fryntliga hufvud så långt han någonsin nådde och ropade försiktigt på finska fullt af det hemligaste förstånd och vänligt till kosacken nedanför:

— Hör du, broderbrat, skaffa tobak åt gubben, som sväljer bara tomma luften!

Kosacken såg upp vid rösten, fick, helt förvånad, syn på fången där uppe och viftade häftigt och afgörande med handen, att han ögonblickligen skulle draga sig tillbaka. Han hade stränga förhållningsorder mot fångarna och blott ett språkrör: geväret.

Men när gubben såg honom med pipan i munnen, blef han utom sig af glädje:

— Det är ju du, broderbrat, som röker! — I morgon får du tillbaka din tobak tredubbelt, om du ger åt gubben...

— Perkele! ropade kosacken på sin bästa finska och hötte med knytnäfven.

— Svär inte... inte är jag någon tjuf, så du behöfver svära... brofogden har bara satt in mig

här för tjugu mark... och du får din tobak igen fyradubbelt, när jag slipper härifrån i morgon!

När kosacken ett ögonblick stod rådvill, utan att rätt veta hvad han borde företaga sig, fick Heikki Hytönen nytt hopp:

— Hör du nu, broderbrat... inte vill jag ju ha mera än en pipa full... eller kanske bara att stoppa i munnen...

— Perkele! ropade kosacken igen och lyfte geväret.

— Voi voi, så du svär... inte gör jag ju något illa... nå nå... för Guds skull skjut inte på en människa... jag är ju Heikki Hytönen från Piek-sämäki.

Kosacken förstod ingenting. Han tyckte gubben var något för frimodig för att vara en stor brottsling, men ledsnade redan vid hans enträgenhet att prata så högt där uppe, ty det var en gång för alla ytterst strängt förbjudet för vaktposterna att tala med en fånge. Om någon hörde detta, hade han att vänta sig minst ett dygns mörk arrest och dessutom en personlig upptuktelse af kaptenen, och den skulle icke löpa af för en örfil. Han kände sin kapten. Så gjorde han ett sista försök. Stälde bort geväret och schasade med båda händerna åt den envisa pratmakaren, såsom man schasar åt en ko

för att skrämma den, alt medan han svor: perkele... perkele...

Men nu blef gubben vid det allra bästa lynne i världen öfver kosackens skämtsamhet, skrattade bredt och godmodigt och begynte ånyo:

— Du är då först en riktig skälm, som först hotar med din bössa och så bråkar som en galen, innan du vill ge tobak...

Då lade kosacken åter an.

— Nå nå, börjar du nu igen... låt bli att leka med bössan!... hvad ropar du?... inte är jag ju någon tjuv eller mördare, jag är ju Heikki Hytönen från...

Heikki Hytönen pratade aldrig mera. Kosacken hade blifvit otålig på fullt allvar, ropat åt honom på ryska att draga sig tillbaka, men när gubben envisades fortfarande, tog han sikte på fönsterposten nära honom, för att ge honom en läxa till härnäst och fyrade af.

Just när Heikki Hytönen hade sin hemorts namn på tungan, raglade han baklänges in i rummet, förde händerna halfvägs upp till pannan och föll på rygg utan ett ljud.

Kulan hade snuddat mot ett gångjärn i fönsterposten och gömt sig långt inne i hans envisa finnskalle.

Kosacken blef åtalad, hållen under bevakning och slutligen frikänd.

Det lilla kosackkommandot har länge sedan lämnat S:t Michel, som nu har andra anstalter, hvilka spå regn lika tillförlitligt som kosacksången förr. Våra egna värnepliktiga gå sina reglementerade steg framför skyllerkurarna vid länehäktet och röka i smyg, men förstå bättre finska, om de också icke ha kosackernas lifliga gester.

Ivan Kusnakoff kamperar nere i Afganistan och skjuter inga ftingubbar längre. Men en torr, arbetsbruten och mager fyratioårs kvinna fick gå från ett torp i Pieksämäki, följd af sex små barn, och brofogden har aldrig fått igen sina tjugu mark.

Pompe skulle bli gårdvar

Pompe var född hälften rapphönshund, hälften newfoundländare. Men då modren var en stor och svarthårig äkta typ för den senare rasen, och då hon förut fått valpar, som vuxit stora som kalvar, tvekade man ej på Pompes blod. Och så sattes han som tre veckor gammal in i en liten pärtkorg och gafs till en rar present åt professorns unga fröken.

Pompe kom åkande ut till professorns villa, inbäddad i sin korg på unga frökens knä, fet och trind och tokrolig. Hela vägen hade han blifvit underhållen af ett pekfinger, som kittlade och retade honom, utan att han kunnat få fatt i det.

Pompe skulle bli gårdvar, så blef det beslutadt, medan han rultade kring matsalsgolvet och unga fröken bjöd honom mjölk på ett tefat.

Det var ett präktigt husbondefolk Pompe kom till. Han tumlade om sina glada barndomsdagar i

ända ute på gräslindan och fick ostördt veckla in sig i farstumattan och rycka och rifva i den så mycket han behagade. Men slapp han in i salen eller gästrummen, så drog han ned borddukar och lampor, for af med garnnystan och stickstrumpor och stälde till ett rumor utan like, — alt med den lättsinnigaste, glada uppsyn, såsom i förbigående, medan svansen viftade kring sig idel oförfalskad valpvänlighet. När han därför regelbundet tre gånger om dagen smög sig in efter tjänstejungfrun i matsalen, blef han lika regelbundet vid halsbandet dragen ut igen i köskammaren och fick någon godbit att tugga på till ersättning för det bildade sällskap han gått miste om.

Det var Pompes hela uppfostran till gårdvar. Unga fröken, som själf handledt den till största delen, var mycket borta i staden om hösten, och Pompe fick hålla till godo med pigornas fingervisningar och drängpojksens mäktiga exempel.

När han närmade sig ett halft års ålder i oktober, tog det vaknande känslolifvet sina första svaga grepp i Pompes hundsjäls strängar. Det var underliga melodier, som tonade ur dem. Han begynte känna ett växande intresse för alt hvad flygfänhet. Redan under sommaren hade han studerat flugornas vanor i grund och botten och mer än en

fluga hade slutat sitt dagsländelif i hans röda gap. Men numera kunde han stå timal, försänkt i djupa betraktelser framför hönsskocken, och när den drog sig tillbaka i hönshuset och dörren stängdes igen om Kokinkinas och Bramaputras brokiga fjäderrikedom, blef Pompe stående utanför i slitande tankar.

Hände det då att en kråka lyfte sig med tunga vingslag från aspdungen, eller att en nötskrika flög öfver holmen, där villan låg, satte han af i ilande fart efter fågeln, tils sjön drog en våt gräns för hans vidare forskningar i fågellifvets hemligheter.

Med hängande öron och svansen mellan benen vände han om, bligade uppåt trädtopparna efter nya föremål och intog åter sin post utanför hönshuset. Där stod han ibland långa skymningstimmar, lyssnande till hönsens guttural symfoni. Aningsfulla och djärfva blefvo Pompes tankar under dylika ensamma stunder, medan skrockandet ljöd alt svagare inne i hönshuset och slutligen dog bort med aftonrodnaden öfver den spegelblanka viken där bakom.

Pompes tankfullhet undgick icke herrskapet. — Valpsjukan! Och han fick några droppar jod på en brödtärning med mycket smör omkring, grinade och slickade, men sväljde slutligen altsammans ändå för smörets skull. Joden hjälpte icke stort hans svärmeri för hönsen. Man kunde fortfarande öfverraska

honom på post framför hönsskocken, med en djupt bekymrad och eftersinnande min i sitt ludna ansikte.

Unga fröken var litet bedragen på honom. Han ville icke växa, — vacker var han icke häller. Hon mönstrade honom hvarje gång hon efter en tids frånvaro kom hem, utan att finna det han begynte fylla sina löften om att bli stor som en kalf.

SjälF gick Pompe i all sin litenhet helt omedveten omkring och sneglade efter kråkor och skator, sparfvar och trastar, men öfvergaf aldrig för dem sin stora hänförelse: hönsen.

Hans intresse för fågellifvet utomhus gjorde honom omöjlig för lifvet där inom. Nedsmord och full af strå och halm och kardborrar i i pälsen, infann han sig dräglande vid matbordet och blef utvisad under afsky. I köket fick han mat, — eljes lefde han upp i sina egna intressen.

Då hände det en dag, när han en half timme stått orörlig och följt med huru den bästa värphönan småviktig och skrockande plockat på marken och hvilat på än det ena benet, än det andra, att han greps af en förmäten lust, obetvingligt och häjdlöst. Hans svans låg rak som ett sträck i linie med ryggen utan en rörelse, och de långa öronen spändes. Så störtade han lös på hönsen med länge

sparad ifver. Storkacklande och skrikande skingrades de åt alla håll, med flaxande vingar och utsträckta halsar. Det föreföll honom så obeskrifligt tjusande, att han med vild fart rusade efter värphönan, grep henne om halsen och kekek! — där låg hon liflös!

Pompe stod stolt öfver sin mandat och plockade professorns bästa värphöna, när ladugårdspigan fick syn på honom.

Mänskoätare, som fått smak på kristet blod, skatta det högt. Pompe gjorde likaså med hönsblod.

För hvarje nytt mord fick han sin päls full med stryk och lästes fast vid en kedja nära hönsgården för hela dagen. Det hjälpte föga.

— Åter en höna! rapporterade ladugårdspigan.

På professorns hvardagsbord blef hönsstek en stående rätt, men äggen fick man köpa. Käppen dansade på Pompes rygg, och kedjan rasslade om hans hals. Men när han slapp lös igen, gick han med sitt breda gap garneradt af lösrifna fjun och tuggade i smyg väl undangömda vingpennor här och där bak husknutarna, när ingen såg honom.

Under den trägna agan förlorade Pompe sitt

själförtroende i hög grad, smög sig in i köket som en tjuf och ut igen, undvek beröring med människa och föraktade dem säkert i sin rapphöns-hundsjael.

Det blef slut med hoppet att han skulle växa stor som en kalf, men han var stor nog till buse för hönsen. Så kom vintern och med den en stilla snöfrid öfver Pompes sinne, ty de öfverblifna hönsen voro väl instängda och kråkorna på isen alldeles oåtkomliga.

Nu fick han tid att bli gårdvar. Om kvällarna låg han i köket vid tjänstfolkets fötter och till natten närmade han sig ugnen. Ingen hade hjärta att jaga honom ut på tjänstgöring i den smällkalla vinternatten.

Efter jul fick han en medlätting. En ung student, som var släkt i familjen, kom ut till dem på landet för att författa. Det blef genast sympati mellan de två. Pompe besökte honom uppe i vindsrummen, och där latades de tillsammans, den ena på soffan, den andra på golfvet. Studenten som författade ansåg sig också för ett slags rapphöns-hund, hvilken var tvungen att bli gårdvar. Hans natur dref honom naturligtvis bort till dik- tens lockande jaktmarker, men han måste bli kvar och vakta sin framtid.

Under umgänget med honom fick Pompe sitt själförtroende igen. De togo sin middagspromenad tillsammans bort öfver isen, och Pompes goda tanke om sig själf växte under deras vänskap.

Resultatet blef att ladugårdspigan en morgon fann honom inne i hönshuset, dit han trängt sig på ett fullkomligt oförklarligt sätt. Framför honom sprang frysande och kacklande den stora Bramaputratuppen, plockad helt och hållet naken, så när som på fjädrarna kring halsen. Hönsen storskreko uppe på sina pinnar, men tuppen, som förlorat vingpennorna, kunde ej flyga upp till dem och sprang nu omkring som en cirkushäst, medan Pompe lekte direktör.

Det blef naturligtvis tuppstek till middagen för herrskapet, men Pompe stod bunden en half vecka därefter och tänkte på Bramaputratuppen.

Studenten som författade åt steken med god smak, utan att tänka på hvad hans egen raphöns-hundnatur ännu hade att utstå.

Efter det taget blef Pompe absolutist, — antingen det nu var stryk som hjälpt, eller att han fattat ett beslut.

Gårdvar blef han under sommaren både till vana och sysselsättningar. Skälde på främmande gjorde han just icke, men väl följde han efter dem,

när de foro sin väg, och stannade borta flera dygn med ens.

Frampå hösten kom studenten som författade på besök för att tacka för sist.

— Hvar är Pompe?

Åh, det var åter en historia. En dag när hushållerskan gick utför kökstrappan, stötte hon på åtta hönskroppar, lagda i rad efter hvarandra som af mänskohand, — alla med halsarna afbitna.

Det var Pompes sista mandat. Sedan dess hade han ej blifvit sedd hemma på mer än en vecka.

Var det för han hade ondt samvete, eller var det för att hönsgården stod tom?

när de toro sin väg, och stannade borta flera dygn med ens.

Franz på hösten kom studentem som förtärlade på besök för att tacka för sats.

— Hvar är Pompej?

Åh, det var åter en historis. En dag när hans hällerskan gick ut för köksutropen, stötte hon på ättas hönsköppar, lagda i rad efter hvarandra som en människohand. — alla med hälsans albitus.

Det var Pompej sista mandat. Sedan dess hade han ej blivt sedd hemmas på mer än en vecka.

Var det för det hade varit samman, eller var det för att hörsaganden stannade?

I slyngelåldern

I

Söndagsförmiddag

En riktigt härlig söndagsförmiddag om sommaren på landet har allting ledighet. Hästarna hänga hufvudet öfver gärdesgården under de stora björkarna i hagen och äro alldeles för lata att beta af den korta grässtubben i solhettan. Kornamoja sig litet här och litet där och idisla sig till sömns.

Ingen rörelse på gården; arbetskärrorna äro inskuffade i redskapslidret, — i stugdörren röker den enda fullvuxna drängen, som blef hemma när de andra foro till kyrkan, sin pipa, och i köket är det så tyst att man hör flugorna surra. Inpigans mörka hår blänker af hälgdagspomadan, där hon sitter vid det öppna fönstret, med den hvita, nystärkta hufvudduken nedgliden kring halsen, och läser halfgnolande i

psalmboken. Den enda som icke har ro är mamma. Inne i matsalen har hon middagsbestyr i det stora skåpet med sina många fack och hyllor, där en instängd fluga gör musik i den halffylda sockerskålen bland skorpborgarna och påsarna med mannagryn och makroner.

Utanför fönstren åt solsidan blommar häggen och är så dåsig af värmen, att hon knappast bryr sig om att röra sina maskstungna blad, när de ljumma vindkåarna då och då komma sättande öfver rågfältet för att retas med henne.

Pappa läser och stiger några gånger i timmen upp för att se på termometern, som visar 27 grader Celsius i skuggan. — Vi få åska, säger han. Syskonen läsa också, — ledighetsläsning naturligtvis, och stora bror ligger i förmakssoffan med sin cigarr. Det viktigaste af allihop är ändå att den trettonåriga drängpojken har ledighet, ty nu kan unga herren på gården fritt disponera öfver hans tid och uppfinningsförmåga.

Och de rusa utför backen åt ladugården till, så att dammet står efter dem... där ha de sin järnvägsbyggnad i sandgropen tätt invid den gamla, förfallna potatiskällaren, hvilken som bäst inredes till en storartad station. Hett är det i sandgropen midt i solbaddet, men pojkarna ha hängt sina rockar på

albuskarna, där drängpojken rock, som har rödt foder, tjänar till stoppsignal för alla ankommande tåg, — eljes kunde det bli en förfärlig järnvägsolycka af.

I trädgården fira själfva sparfvorna hälgdag och lämna kryddgårdssängarna och ärtlandet i fred för några timmar, medan de söka skugga djupt inne i taggiga krusbärsbuskar och ogenomträngliga spiréahäckar. På den hvilande insjön glittrar då och då en silfverstrimma . . . den kan hota att breda ut sig, men besluter sig likväl till sist för en middagslur inne i den stora vassträcken på ömse sidor om åmynningen, nära prästgården. Och genom söndagslugnet arbetar sig långt ifrån två, tre svaga klocktoner fram . . . enstaka och döende, — det är ringningen från kyrkan just innan nattvardsfolket skall fram att få syndernas förlåtelse . . .

Då ropar en gäll flickröst från farstutrappan: — Eee—rik! —Eee—rik! — kom och hör prediikan!

Men Erik har just tagit på entreprenad uppförandet af ett väldigt varumagasin bakom potatis-källaren, där det fins plankstumpar i öfverflöd . . . och när han fått magasinet färdigt väntar ett ballast-tåg på sin lokomotivförare, och han måste nödvändigt föra det fram till byggnadsplatsen, ty dräng-

pojken har snart inte material längre till den höga sandbanken, som rasar oafbrutet... Det är intet under att han icke alls hör kallelsen, fastän han nog går och väntar på den i sitt stilla sinne.

—Eee—rik! —Eee—rik! — kom och hör predik—kan!

Det var närmare den här gången. Systemen har stigit upp på trädgårdsstaketet, håller i sig i de nedhängande björkkvistarna och ropar på måfå ut i hälgdagslugnet.

Erik hör ingenting, men drängpojken ser frågande på honom, när han kommer rusande med ballasttåget... försiktigtvis utan att skrika signalen, fastän signalskrikandet eljes alltid var en hufvudsak vid järnvägsbyggnaden.

I sin enfald säger drängpojken: — dom ropar.

— Hvar då? — jag har hört ingenting, påstår Erik bestämdt och dränggossen tors icke opponera sig.

Det har plötsligen kommit otur i leken. Ballast-tåget har råkat i oordning och sandbanken rasar altjämt, men alt längre borta hörs det: — Eee-rik... Eee-rik...!

Erik har fått sin obesvärade uppsyn igen, skriker till signalen med half röst, när ballast-tåget skall

gå, och drängpojken vågar icke mera misstänka att man ropat efter Erik.

— Äsch, — hva' sku' di ha ropat för!

En liten stund går arbetet sin gilla gång, lokomotivet pustar och släpar och signalerar lågmält och försiktigt alt fortsättningsvis, ... det berodde på ångtrycket, förklarade Erik saken. Plötsligt släppte han spaden ur handen, strök svetten ur pannan och sade:

— Ska vi titta efter om stäfvan i hagen är full...?

Drängpojken var rädd för smörj och höll med unga herrn i alt. Pojkarna drogo rockarna på sig och klefvo sakta öfver trädgårdsplanket, för att icke behöfva gå öfver gårdsplanen, där man säkert antastat Erik med predikan.

Ropen hade dragit sig bortåt hagen, och Erik beräknade mycket rätt att man slutat söka honom där, när han värkligen hunnit dit...

Blixtsnabbt kilade de öfver alla tvärgångar i trädgården, där man kunnat se dem från fönstren, knyckte åt sig några rädisor ur drifbänken, och så satte de öfver det höga planket.

Just när de skulle öfver uppkörsvägen till gården, kastade sig Erik framstupa i diket vid vägen och drog drängpojken efter sig. Endast tjugu steg

ifrån kom stora syster Jenny i färd med att söka Erik.

Det var mycket nära att pojkarnas fnissande hade förrådt dem, ty syster Jenny, som hörde några ovanliga ljud, stannade och såg sig forskande omkring, men så gick hon vidare, medan pojkarna i diket, några steg därifrån, höllo på att kvävas af skratt åt sin lyckade manöver. Nu först förstod drängpojken hela vidden af Eriks planer.

I hagen stod stäfvan halffylld med klar björklake från den väldiga stammen strax bredvid, där pojkarna inrättat en formlig ränna, för att tappa musten ur det präktiga trädet. Emil satte stäfvan för munnen och tömde den söta saften till mer än hälften, innan drängpojken hann hindra det för att få ut sin del.

De sträckte sig ut raklånga i skuggan under hängbjörken, utan att alls känna något slags samvetsagg, och unga herrn tog makligt fram ur västfickan en cigarrett, som ännu i morse låg i pappas cigarettställ på piphyllan, men ingendera hade tändstickor, så att hela glädjen inskränkte sig till medvetandet att de likväl hade en cigarrett...

Småningom tyckte Erik tiden vara inne att själfmant anmäla sig till husandakten, ty den borde nu ha fortskridit öfver hälften, och uteblef han helt

och hållet skulle det vankas snubbor. Så begåfvo de sig hemåt.

Rödbrusig och svettig, med mossa och torra grässtrån på, ryggen och ärmarna, infann sig Erik i förmaket, där familjen satt i ödmjuka, fromma ställningar och hörde på när pappa läste prädikan. Inpigan hade redan på gården fått fatt i drängpojken och satt honom att skura bordsknifvarna.

— Hvar har du varit?

— Bara i hagen —

— Du vet ju att vi alltid läsa predikan den här tiden . . . Har du inte hört att man ropat efter dig?

— Inte alls! försäkrade Erik med en djärf blick, som icke lyckades rätt.

Pappa såg på honom med ett långt ögonkast, och han fick sätta sig på sin plats nära fönstret. Så fortsatte man predikan . . . „Om edra synder än vore blodröda, så skola de dock blifva snöhvita, och om de än vore såsom ena purpurfärg, skola de dock varda såsom en ull . . .“

Mera hörde Erik icke; han hade fått benen bekvämt under sig och kunde titta ut i trädgården utan att altför mycket behöfva vända på hufvudet, så att de andra märkt det . . . Och nu ilade tankarna ut längs syrenbersån, förbi den stora asplun-

den nere vid stranden, bort öfver vassen och det spegellugna vattnet, ut i fria världen... långt bort, där bantågen rullade söndag och hvardag, bolmade ut sina hvita ångmoln och hvisslade, och där man aldrig behöfde sitta stilla och höra på långa, tråkiga predikningar med gammaldags ord... De gammaldags orden voro likväl i det hela taget det enda af altsammans, som fastnade i hans minne.

När han stirrat ut i solljuset så att ögonen voro halvblinda, och fantasin tröttnat på att för hundratuse-nde gången smyga sig bort öfver horisonten, just där den var lägst öfver vassen i åmynningen, såg han in i rummet igen och väntade att hans ögon skulle vänja sig vid dagern. I detsamma sänkte pappa rösten, och det var alltid en signal för Erik att hålla sig beredd. Punkten kom, och pappa stannade, men Erik föll i rätta ögonblicket in med Fader vår, såsom han var van... det gick efter noter längesen.

Under resten af predikan upptog den röd- och hvitspräckliga golfmattan honom helt och hållet. Den tjänade Erik till ett slags karta... där i bukten låg nybygget, — ty han lekte vanligen under predikan nybyggare ute på prärierna i fjärran västern, eller också i Godahoppsuddens skogar bland tappra boers och feiga buschmän, — och förbi ny-

bygget flöt en flod i de underligaste bukter, bort under skrifbordet, — i det hela taget ganska regelbundet, ty för hvarje ny ruta kommo samma bukter igen . . . Och där, nära bordsfoten, låg en stor, svart bläckplump: — indianlägret.

Erik hade en gång till pappas stora förargelse i misstag slagit upp indianlägret där, genom att fälla ett bläckhorn i golfvvet. Sedan hade man nog försökt placera skrifbordsfoten på själfva fläcken, men den hade småningom glidit fram igen och visade nu hela sin ursprungliga, fantastiska silhouett.

Erik hade hunnit ut på buffeljakt längs det röda, som var land, ända nära mamma i gungstolen, när pappa igen sänkte rösten. Erik drog en lättnadens suck, ty nu var det slut. Han såg upp på syskonen, som också alla sågo lättade ut, i synnerhet stora bror i soffan.

Han ensam förde icke handen till ögonen, när pappa sagt amen, och därför blef Erik också styft sittande utan att fälla hufvudet, om han också höll handen i beredskap, ifall någon af föräldrarna råkat se på honom.

När predikan var slut, blef det en välstämning utan motstycke i det soliga förmaket. Pappa såg på termometern i sitt rum och kom igen med sin tända pipa. Stora bror sträckte sig bekvämt i

gungstolen och gäspade, flickorna hängde sig på pappa eller på hvarandra, men mamma strök Eriks hår, som klubbat honom i pannan, sakta och mjukt, och gick ut för att bestyra om middagen. Så kom hon in igen, slog ihop händerna med en liten smäll och bad dem alla till bords. Då tog Erik ett långt skutt från sin plats, svängde sig undan, när stora bror burrade honom i håret, och trängde sig fram mellan de båda systrarna i dörren till matsalen. Där inne stod maten så härlig på bordet och man såg att det var söndag på den höga, granna glasskålen i midten, där den vispade grädden blänkte hvit som snö öfver svarta plommon, gula kakbitar och röd hallonsylt i behaglig oordning. Men pappa slog Erik på axeln och sade: börja nu!

Erik knäppte sina händer öfver stolryggen, bockade sig och läste hastigt:

I Jesu namn till bords vi gå,

Välsigne Gud den mat vi få.

Amen.

II

Mellan jul och nyår.

Efter julaftonen stod julgranen alltid en hel vecka kvar i salongen med ett hvitt lakan utbreddt på golvet under sig för att uppsamla de torra barrnålarna, när de efterhand föllo af och skräpade. Julen med alla fröjder och öfverraskningar var ett minne af något härligt och ljusst förgånget, och granen öfver lakanet i salongen spökade som ett dess förtorkade skelett, hvilket väntade på svepning. Men före begrafningen bisattes granen med stor ståt själfva nyårskvällen, då den ånyo kläddes i hela sin skrud af ljus och silfverpapperstass. Men det skedde helt öppet i barnens närvaro, banalt och als icke hemlighetsfullt; och fast granen ju egentligen var lika ståtlig nu som själfva julkvällen, blef det hela dock endast ett vemodigt återsken af julglansen, en begrafningsfest mera än

en födelsens, ty klapparna saknades, och af spänningen fans det icke en smula kvar.

Med en halft undertryckt sorgsen känsla, som kittlade i halsen och gjorde en snar till tårar, bet man i sitt äpple, och den sista plundringen af granen förde med sig en bitter bismak af att det nu var förbi. Ty dagen därpå skulle granen obevekligen vräkas ut på sophögen. Där, ett stycke till vänster om kökstrappan, låg den sedan i sin förnedring långt fram på vårvintern, bäddad bland potatisskal och afskräden, med grått slaskvatten fastisadt i barr och grenar, skabbig, degraderad, förfallen, och lät en silfverpappersremsa här och hvar skria emot eländet.

Erik tog på sina skidfärder gärna vägen där förbi, när han gick ut. Bilden af glansens förfall lockade honom hemlighetsfullt och sorgmodigt, och han bar med sig från sophögen ett oklart, nästan hemskt intryck af tidens förfärliga framfart, långt bort till jämna ängsslutningar och branta bärgsklackar, där äntligen den friska farten utför blåste bort alla djupsinniga betraktelser.

Ja — julgranen stod och fälde barr på lakanet under sig emellan jul och nyår. Här och där hängde kvar ett äpple, en konfekt, en russinstrut eller ett halfutbrunnet ljus; snasket merändels högre

uppåt toppen, där det var mera oåtkomligt. Pappa tyckte alltid om att granen ej plundrades helt och hållet själfva julkvällen, utan att den fick behålla en del af härligheten julveckan igenom, tils påökningen skedde vid nyår, och nya ljus sattes upp. Han såg gärna att barnen lade band på sin snålhet, och därför ville han att julkonfekten skulle kvarlämnas.

Erik förstod aldrig hvarför man ej lika gärna kunde äta sig mätt på härligheten med ens, men böjde sig för pappas vilja och bruket i hemmet, hvilket var det heligaste han visste; böjde sig efter sin förmåga, förstås. Ty med julböckernas rövvar-äfventyr och indianlist kom öfver honom en obeskrifligt vild lust för allting spännande, allting farligt. Det fans gunås icke så mycket hvarken spännande eller farligt i det fredliga hemmet på landet, men när det icke fans, måste det kommas åstad. Erik kom det åstad med en timmes grå decemberskymning, när pappa, mamma och de äldre syskonen efter kaffet sutto i förmaket mellan matsalen och salongen, med en damborste och sin nya fällknif, som han fått till julklapp.

Han lade sig på mage inne i matsalen med fällknifven uppslagen mellan tänderna, såsom Skinnstrumpan brukade bära sin jaktknif i mer än van-

ligt spännande ögonblick. Damborsten höll han i högra handen och två alnar segelgarn hoptrasslade i den vänstra. Så kröp han fram till förmakströskeln med den obligatoriska ormrörelsen, hvilken indianerna använde på de farliga prärierna väster om Missisippi. När han hunnit fram till förmakströskeln, lade han fingret på munnen likasom för att säga „tyst!“ till sig själf, ty så gjorde nybyggarna också, när de rekognoscerade. Därpå kröp han sakta upp emot dörrposten och tog med sitt falköga en öfverblick af fiendens ställning.

Pappa satt som vanligt i gungstolen med sin tidning, hvilken han ej längre såg läsa; mamma i soffhörnet, systrarna i länstolar och i soffan nära mamma, men stora bror såg ut att ämna maka sig upp ur liggstolen nära fönstret, och det var det mest oroande. Erik föraktade fruntimren djupt — de dugde bara till att koka villebråd, dansa dödsdanser och bädda sängar. „Och deras ögon voro dem förhållna“, sade han sig själf med ett bibliskt uttryck, som han kom ihåg från predikan annandag jul. I pappa och i synnerhet i stora bror hade han värdiga fiender. Pappa var visserligen gammal, men hans skalp var likväl ej så alldeles att förakta som ärofullt krigsbyte, ty Erik hade sett prof på hans muskelstyrka — prof som inskräpft hos honom en

stark vördnad för ålderdomen. Det enda som oroade honom väckligt vis å vis pappas skalp, var huru han skulle fästa den vid sin gördel, ty pappa var alldeles flintskallig. Men det skulle nog gifva sig själf sedan, ännu höll han ju inte sin skalperknif öfver den gamles skinande, fredliga och oskyldiga hufvud. Med en plötslig mildhet reserverade sig Erik mot sina egna tankar och tillade för sig själf förklarande att han blott i yttersta nödfall, om han blef upptäckt och hårdt anfallen, skulle skrida till blodsutgjutelse. I hans egentliga plan ingingo als inga mord, det var som sagdt endast för själf försvar han skulle utgjuta blod; — han var i grunden als ingen vän af grymhet, tvärtom skyddade han alltid barn, kvinnor och åldringar med en ridders hela ädelmod.

— Stora bror hade stigit upp och gick med långa räkelsteg af och an, inbegripen i diskussion med pappa. Han var onekligen den farligaste, vaksam och rörlig, likasom om han mistänkt någon fara. Gick han ut i salen för att motionera sig, var Eriks hela plan förstörd, och han följde nu med jaguarens ögon alla stora brors rörelser. Det värsta var att bli upptäckt — då blef han skoningslöst utsatt för pappas förkrossande skratt och stora brors retsamma hånfinande. De förstodo honom båda, och han

skulle skämmas för sin barnslighet inför dem. Ingenting var håller värre för präriernas vilde son, än att bli utskrattad! Han hörde redan kvinnornas gälla, oförståndiga glädjetryningar blanda sig med männens triumf... åh, han skulle nog veta att undgå nederlaget!

För säkerhets skull smög han sig tillbaka i pappas arbetsrum och läste ånyo genom en sida i sin indianbok, där ett dylikt schackdrag, som det han var i färd med att utföra, stod beskrivet. Han fann inga riktigt tillförlitliga uppgifter om huru det skulle gå till, ty indianerna hade ändå ett så mycket friare fält än hans därinne i förmaket. Men han visste att en bra skogsströfvare måste bära sin kallblodighet med sig och handla som tillfället det fordrade; bara han hade mod och djärfhet, skulle nog allting aflöpa väl.

Dristigt tog han upp sin damborste igen, satte fällknifven till rätta mellan tänderna och kramade hårdt om segelgarnsändan i vänstra handen. Nästa ögonblick hade han ormat sig in under det stora förmaksbordet, utan att någon märkt honom. Med klappande hjärta och återhållen andedräkt lyssnade han som en äkta spion om fienden hade något af vikt att omtala, hvilket han nu kunde uppsnappa och meddela sina vänner Skinnstrumpan och mohi-

kanen. Men pappa och stora bror diskuterade endast studentexamen och yttrade sig alldeles icke om förestående ströftåg på nybyggarnas område eller om öfverfallet på Fort Viscousin, hvilket han säkert hade reda på att deras stam brukade diskutera vid rådselden. Nu rökte pappa bara sin eviga fredspipa, och tobaksglöden glimmade då och då i piphufvudet.

Det hade blifvit halfmörkt, och tidpunkten var gynsam för Eriks förehafvande. Snart kunde man tända ljus, och då var han upptäckt. Han tyckte sig höra Wiip-poor-will slå inne i salongens eviga tystnad, men när en af hans systrar bytte om ben att kasta öfver det andra knät, var han genast på sin vakt och undersökte håren på damborsten — de fingo föreställa fängkrutet på hans långa bössa „Älgdöda-ren“. Erik låg under det stora förmaksbordet i goda fem minuter utan att våga sig vidare. Hans spänning höll på att öfvergifva honom och han fick en plötslig, kall förnimmelse af att det var lek alt-sammans, då pappa stannade i gungstolen och såg skarpt bort under bordet. Eriks andedräkt stoc-kades.

— Det måtte finnas möss i trossbotten, hörde han sin fars röst.

Erik tryckte handen mot munnen för att kväfva sin rörelse.

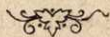
— Eller har Karo sluppit in och lagt sig under bordet . . .

Erik kallsvettades, tog skalperknifven ur munnen och beredde sig.

Men pappas tankar togo en annan riktning, och han glömde både mössen och Karo. Erik låg en stund alldeles orörlig och höll på att sprängas af andnöd, hans hjärta bultade lik en fågels, hvilken man håller i handen, tils han slutligen tog mod till sig; hans beslutsamhet blef gränslös och han ormade vidare bort mot salongsdörren ett ögonblick när mamma tog ordet i soffan, och uppmärksamheten var riktad ditåt. Han nådde den lyckligt och andades ut i en lång, glädjedarrande, triumferande suck.

Men när han tänkte på huru pappas lif sväfvat på ett hår, blef han helt rörd af en varm, sonlig medkänsla, som om han nu varit en helt annan person. Det farligaste var öfverståndet, och nu knöt han fast sin uppslagna fällknif i ändan på damborstens skaft och smög sig fram till julgranen, där den stod öfver det hvita lakanet och fälde barr. Tack vare salongens ljusa tapeter såg han några äpplen och strutar högt uppe afteckna sig mot taket, skar ned dem försiktigt och drog sig ut med bytet andra vägen, genom tamburen. Tio minuter

därefter kom han in till de äldre med händerna på ryggen och låtsade som hade han varit ute och åkt kälke.

III

Konsekvenser.

Bländande vinterdagar med nyfallen snö och klingande slädföre, rimfrostprakt och sol, som stod lågt öfver horisonten. Erik hade läst sina julböcker till största delen, hans indianfeber hade svalnat, och nu gick han omkring utan att rätt veta hvad han skulle taga sig till under fridagarna. Ute var det för kallt att göra långa färder, inne blef det i längden för trångt för fantasin. Då slog han sig på mera praktiska värf. Det blef icke något snickrande med hans nya verktyg, ty dels skräpade han så förfärligt, att mamma blef ur lynne öfver det idkeliga sopandet, dels erfor han intet verkligt nöje af att skära sig i fingrarna och bloda ned näsdukar, stolstoppningar och borddukar, som funnos till hands för att dämna blodflödet med. Eriks håg låg icke rätt åt det lägre handtvärket, hans intelligens be-

gynte mala varmt, och han måste nödvändigt skaffa ny mäld åt sitt kortklippta hufvud.

De dagliga påhälsningarna i julgranen hade utbildat hans sinne i riktning åt den materiella spekulationen, för att icke säga rent ut det tjufska. Han hade fått en sparbössa, bland annat. I den skramlade några små silfverslantar; dem hade han en morgon praktiserat ur bössan, fastän pappa hade nyckeln till låset. Han stoppade dem i västfickan, gjorde i ordning sina skidor och sneddade om förmiddagen i tjugu graders köld öfver åkrarna bort till handelsmannen i kyrkbyn. Där omsatte han dem i russin och fann att han för en enda sådan silfverslant fick mera valuta än för fem lifsfarliga indianpåhälsningar i julgranen. Han hade egentligen inga stora samvetskval öfver sin operation med sparbössan, ty pängarna voro ju hans egna, dem han fått till julklapp, och det var bara för att icke onödigtvis besvära pappa med nycklarna, som han öppnat sparbössan ensam. Men helt omedvetet begynte han därefter se sig omkring i hemmet efter flere sådana små slantar. Det fans endast tre eller fyra utländska silfvermynt, som lågo framme på pappas skrifbord, och dem vågade han knappast röra vid, än mindre taga bort. För öfrigt hade man alla småpängar undangömda i lådor och

portmonnäer, och Eriks spekulationer strandade ohjälpligt mot detta faktum. Icke en gång hans djärfvaste och hemligaste tankar bröto sig in i lådornas hälgedomar; hans advoceringskonst hade aldrig mäktat frikänna honom från hans samvetes dom, om han öfverskred små tillfällighetstillgrepp, vid hvilka hans skicklighet, förslagenhet och triumf uppvägte det lilla orätta, som möjligen låg däri.

Under sina revideringar i skräpgömmor och lådor, som voro tillgängliga för enhvar, kom Erik plötsligt ihåg att pappa en gång för länge sedan, då han själf ej ännu hade reda på pänningens värde, ställt en liten stapel kopparmynt under spegelbordet i salen, hvilket stod snedt och gjorde att pendylen haltade i sin gång. Han mindes ännu att pappa först bråkat med några pappbitar, men när bordet det oaktadt stod ostadigt, hade han satt dit mynten. Det kunde vara väl ett år sedan eller så.

Och nu begynte ånyo de hemlighetsfulla skymningsexpeditionerna till salen med ökad ifver; julgranen bestod vägbäst, och Eriks hjärna spann ihop en guldgräfvärshistoria i Sierra Nevada för att få romantik med i spelet. Mynten funnos där mycket riktigt, men Erik kunde ej taga dem därifrån utan vidare, ty då hade pendylen igen börjat halta, och

pappa hade upptäckt hans guldmina. Det var nu han fick en praktisk användning för sina nya julklappsvärktyg. I ett hörn af matsalen snickrade han ihop en liten träkubb, som skulle ersätta mynten och stöda bordet lika bra som de. Han begynte med god flit, för att draga ut nöjet af det spännande arbetet, att tälja den lilla träbiten ur en stor vedklabb, och spånorna flögo kring, fingrarna blödde för knifskårar, och sofföfverdraget strax bredvid fick många nya, blodiga fingermärken, ty Erik hade ej alltid tid att taga fram sin näsduk. Dessutom tyckte han att yllet på soffan hämmade blodet bättre än linnenäsduken.

Mamma förundrade sig öfver Eriks flit den dagen och band om hans blödande fingrar med vanligt jämnmod, när arbetet var slutfördt. Så bröt mörkret in, och Erik skulle gräfvä ut sitt guldfynd under spegelbordet i salen. Men i dag tog skymningspratet i förmaket ingen fart, och familjen skingrades strax efter kaffet. Det borde ju ha varit fullkomligt öfverensstämmande med Eriks önskningsar, men antingen det nu var rädsla eller ondt samvete — han vågade sig icke in i salsmörkret till guldminan, då de andra ej sutto i rummet bredvid. Det låg onekligen något brottsligt öfver hans förehavande, som kom honom att frukta ensamheten i

mörkret långt mera, än den möjliga upptäckten från familjens sida i förmaket. Han stoppade sin blodiga trätärning i fickan och tillbragte en förfärligt lång, dödande tråkig eftermiddag. Ändtligen tändes ljus i förmaket några timmar före kvällsvarden, och stora bror lade sig i hvilstolen med sin bok. Men Erik fann icke nog garantier i stora bror ensam, för att det icke kunde hända honom någonting förskräckligt, om han begaf sig till sitt hemlighetsfulla värf midt i det hemska salsmörkret. Han lät det därför hvila för i kväll och inväntade morgondagen.

Erik var sjuosofvare till profession, men dagen därpå steg han upp i daggryningen klockan åtta — han fick ingen ro i bädden, sedan han engång vaknat och öppnat ögonen på glänt. Den blodiga trätärningen, som skulle ersätta mynten, låg kvar i hans ficka, när han drog rocken på sig och smög sig ut i salen. I tamburen stökade inpigan med morgonstädningen, och genom de isade salsrutorna kunde Erik se att drängpojken bytte om granris nedanför farstutrappan. Han hade rimfrost i hår och rockuppslag och mössa, och andedräkten stod omkring honom som en vit ånga i den smällkalla morgonluften. Öfver stallet rodnade morgonhimmeln rosenröd, och röken från drängstugan steg rakt upp ur skorstenen, så högt, att Erik icke kunde se hvar

den slutade för det öfre fönsterbrädets skull, utan måste ända fram till fönstret för att taga reda på saken. Han hade sällan varit uppe så tidigt en vintermorgon på landet, och hade han det, gälde det resor till staden för att börja terminen, och då stod naturligtvis hela vinterlandskapet för honom i sorgens grå skumrask. Nu kunde han knapt slita sig lös från fönstret för att begynna sitt guldgrävararbete, så vackert var det.

Vänster om stugan, uppe på backen höjde sig björkskogen såsom en luftig, hvitgrå sky, helt skärt rosenfärgad, likt kronbladen på en nyutslagen teros. Logtaket låg grått på den västra skråkanten, som laveradt i tusch, medan den östra antog alt högre färg efter morgonrodnaden. Erik tyckte sig höra snön knarra under bestyrsamma steg, men det var bara hörselvilla, ty de dubbla fönstren förtogo alla ljud utifrån. Genom en öppning mellan uthusen såg han åkrarna i perspektiv, hvita, utan en fläck på sitt dunmjuka, gnistrande täcke, ända en half mil bort, med en rykande torpstuga här och hvar, tils granskogen och åsen i fjärran drogo sitt mörka streck mellan den hvita jorden och den blåfrusna vinterhimmeln. Men högt öfver granskogen och åsen, milslångt där bortom, höjde sig det präktigaste högländta bärglandskap af dimmor, förvillande likt dem

Erik sett på bilder från slättland med alper i bakgrunden. I mäktiga, långsluttande linjer steg det upp till svindlande höga toppar och dunstade bort i osäkra konturer, ju mera det närmade sig morgonrodnaden i öster. I ett nu kom tanken på Sierra Nevada för Erik — där lågo hans guldbärg, sådana man såg dem från prärierna på håll!

Genom en fullkomligt oförklarlig fantasikombination förlade han dem minuten därefter under spegelbordet, där han på knä arbetade att ersätta pappas myntstapel med sin egen trätärning. Han petade fram slantarna en för en, och när han hade dem alla i sin hand, voro de hela fem stycken. Trätärningen fylde deras plats förträffligt; han lyssnade efter om pendylen skulle halta, men den gick tämligen jämt och lugnt, som om ingenting passerat.

När han än en gång böjde sig ned för att för sista gången sätta trätärningen till rätta och granska sitt värk och finna det godt, kom tjänstflickan in i salen för morgonstädningen. Hon såg förvånad på den nedhukade Erik vid spegelbordet och förundrade sig öfver att han var så tidigt uppe. Erik fick en hastig misstanke att han i pigan hade en rival till sitt guldfynd, att hon längesedan under sina morgonstädningar upptäckt skatten och nu var med-

veten om hans tilltag. Slantarna lät han dock glida ned i fickan och fick i det samma en idé, som gick ut på att pigan skulle få en del af fyndet, blott hon ej skvallrade om det. Just när han skulle till att framställa sitt jämkningsförslag så ogeneradt och så fördelaktigt för sig själf som möjligt, sade pigan att han kunde gå sin väg ur salen medan hon städade där.

Erik såg upp ett ögonblick, helt öfverraskad. Hon hade haft ett så alldagligt tonfall i rösten, att hon omöjligt kunde veta någonting om hans hemlighetsfulla fynd. Han rätade på sig, fick sin säkerhet igen, skakade undersökande på spegelbordet och förklarade att han nu botat det för haltande.

— Ja, Erik har alltid sådana funderingar, sade pigan likgiltigt.

Det var säkert det, att Erik hade funderingar fullt upp. Redan före frukosten hade han gjort ett besök hos handelsmannen i kyrkbyn och omsatt nästan halfva sitt fynd. Skidspåren, som ledde hem därifrån, voro garnerade med bortkastad russinstjälk och karamellpapper; hans dåliga aptit vid frukostbordet och hans tidiga uppstigande voro nära att väcka misstankar mot honom. Hans samvete var bara illamående — egentligen sjukt kunde det icke kallas. Ty slantarna, som han tagit, hade ju legat

fullkomligt onyttiga under spegelbordet, och det var, om icke precis hans rätt, så åtminstone fyndigt af honom att sätta dem i omlopp igen. Trätärningen fylde ju dessutom deras plats förträffligt, om också bordet ännu haltade helt litet efter ombytet, men det felet skulle han hjälpa upp med en liten kil i eftermiddag . . .

Erik var smått stolt öfver sitt påhitt, lefde två dagar kräsligt, och så blef det en ände både på pengarna och på glädjen. Men den tredje dagen, som var själfva nyårskvällen, kom det resande främmande — släktingar, som skulle stanna öfver ett dygn på nyårsbesök. Det gaf Eriks spekulativa hjärna anledning till nya, praktiska mått och steg, gnagande samvetsbekymmer och rask handlingskraft, sedan betänkligheterna advocerats bort.

Den riktning hans värksamma tankar tagit under hälgens latmanslif, indianböckerna och rövvar-expeditionerna till julgranen samt mest under hans växande guldgrävarfeber, begynte löpa ut i litet oroande konsekvenser. När de nyårsbesökande släktingarna kommo, blef det glädje och välkomnande kyssar från familjens sida, men Erik tog emot dem tämligen kallt, paralyserad af en enda, oslipplig tanke. De besökande skulle resa bort igen i morgon med bantåget klockan tre, och Erik kunde

omöjligt frigöra sig från medvetandet att de därförinnan skulle lämna fram på bordet i gästrummet en eller två silfverslantar — så hade de alltid förr gjort vid sina julbesök. Han undvek sorgfälligt att göra klart för sig hvad han ville med dessa slantar — det var nog med själfva faktum att de skulle lämnas fram på nattduksbordet i gästrummet i morgon emellan klockan två och tre.

Det föll honom aldrig in engång att han skulle röra vid dem — det var bara säkert att de skulle komma fram, och hela hans intresse bestod i konstaterandet af att hans förutsättningar slogo in. Eriks nyårskväll blef fullkomligt fördärfvad af dessa tankar, så ifrigt sysselsatte de honom, och samtidigt med dem kände han en envist naggande oro och en beklämning, liksom om maran ridit honom. Julgranen väckte ingen stämning, lutfisken smakade lut, och tennstöpningen utföll illa. De resande släktin-garna talade om aflidna bekanta och höllo långa diskussioner om deras lif och karaktärer. Erik satt än stilla och hörde på deras enformiga kallprat, än snokade han bakom deras stolryggar efter någonting, han visste icke själf riktigt hvad, men det hade ju kunnat hända att de fält någon liten slant, till exempel. Sedan betogs han igen af medvetandet att det nu var årets sista kväll, och han gjorde en

parallel emellan den och lifvets sista kväll, då han skulle göra upp räkenskap för alla sina synder. Han ryste tillbaka förskräckt och begynte icke en gång med räkningen af alla detta års synder, såsom hans alvarsamma afsikt varit. Men med känslan af hans syndfullhet kom rädslan öfver honom, och han darrade för de tankar han haft tidigare och höll sig närmare de gamla för att distraheras af deras lugnande prat. När han blef ensam i sängen, efter det man kyst hvarann till ett godt nytt år, kom räkenskapen igen för honom. Han bad till himlen en ödmjuk bön om förlåtelse, alldeles själfständigt, utanför de vanliga bönformulären. Det lugnade honom och han fick sömn.

Som alltid vid början af ett nytt tidskifte fattade Erik nyårsmorgonen för sig själf stora beslut för framtiden. Det gamla året var lyckligt öfver, han ville nu glömma det helt och bara tänka på förbättrad vandel och renare hjärta för det nya. Han lyckades till och med fördrifva de där slantarna, som skulle lämnas på nattduksbordet i gästrummet emellan klockan två och tre, ur sitt lutttrade sinne, och han lyssnade till nyårsdagens predikan mera andaktsfullt än på länge. Hans anfäktelser voro öfver, han kände sig bättre och äldre och mognare efter sin inre kamp, i hvilken han segrat,

och sällade sig till det gamla under hela förmiddagen med en tillfredsställande känsla af att han var dem likasom moraliskt vuxen. Hans andliga höghod reste upp sitt hydrahufvud och bragte honom igen på fall. Ty hans känsla af jämlikhet med de gamla gaf sig till slut luft i några oförbehållsamma, lillgamla reflexioner, hvilka möttes med förvånade blickar från de äldres sida, sarkastiska ryckningar i deras mungipor och en förkrossande, hånfull tystnad. Erik kände att han låtit sig förledas till en dumhet och rodnade harmsen en blygselrodnad, till en tredjedel vred öfver sig själf, till två tredjedelar ond på de gamlas öfversitteri. För den vreden smulto alla hans goda beslut till minnen af en barnslig stämning, och han blef igen fribytaren, skogsströfvaren, guldgräfvaren, som lefde i fäjd med hela det civiliserade samfundet.

Han fick plötsligt ofantligt mycket att bestyra i det gamla bokskåpet, som stod i det yttre gästrummet, låg på mage på golvet för att undersöka dess nedersta hyllor, ref fram likt och olikt, men gaf i spänd väntan akt på allting, som rörde sig omkring honom.

Där kom den resande farbrodern och packade sin nattsäck i det inre gästrummet. Tant följde efter honom; innan hon kom ut, hörde Erik henne

säga med affekterad likgiltighet, såsom hade pengar varit en bisak för henne:

— Och nu lämnar du, kära Robert, en slant på bordet åt tjänstflickan!

Sekunden därpå rasslade hennes sidenmantilj bakom Erik, där han undersökte bokskåpet, och hon sade honom något käringaktigt skämtsamt, som han ej gitte besvara. Farbror stökade ännu en stund inne i gästrummet, hostade sin torra gammalmans-hosta och kom ut med sin nyckelknippa i handen. Nu skulle han genast sända tjänstflickan in efter sina saker och säga vänligt och nedlåtande till henne:

— Där ligger någonting på bordet för Lottas räkning...

Den resande farbrodern stannade ett ögonblick i det yttre rummet som hade han glömt något, stack sin nyckelknippa i byxfickan, slog på den så att det skramlade, harskade och planterade några lungkatarrbaciller framför kakelugnen i förbifarten. Han var knappt ute, innan Erik i brinnande hast vräkte böckerna huller om buller tillbaka i bokskåpet och stod upp helt blek. Hans hjärta var nära att spränga bröstet med sina våldsamma slag, då han stack näsan i det inre gästrummet.

På nattduksbordet lågo några blänkande silversmåmynt och tre, fyra gamla kopparslantar. Fribytaren, skogsströfvaren och guldgräfvaren togo öfverhanden öfver den moraliska hälgdagsgossen, som nyss andaktsfullt lyssnat till predikan och därefter likväl blifvit så hånfullt behandlad af de gamla. Han strök den ena hälften af mynten i sin öppna hand med en stilla beräkning att ingen nu kunde upptäcka hans tilltag, då ju den andra hälften låg kvar och den resande farbrodern säkert icke sade pigan huru mycket han lämnat henne. Inom sig kände han nästan ett litet ädelmod för att han icke tog alt; men det var ju hans riddarplikt att skydda barn, kvinnor och åldringar — och deras tillhörigheter!

När de resande släktingarna för klingande bjällror och knarrande slädmedar åkte utför backen till landsvägen och där togo af åt järnvägsstationen till, sköt en pilsnabb skugga utför åkerbranten icke långt ifrån. Erik var på väg till kyrkbyn; handelsmannen höll trots nyårsdagen den inre vägen öppen till sin bod, det visste han. På återvägen gick solen ned, och dess röda strålar rikochetterade öfver de hvita snöfälten. Eriks skugga blef lång, ohyggligt lång, sträckte sig ända bort till skogsbrynet, och han själf fick en viss rädsla för spöken öfver sig,

fast det var alldeles ljust ännu. Han försökte tugga bort spökrädslan med en munfull russin, och drufkärnorna knastrade mellan hans tänder, tils han plötsligen bet en kärna in mellan två tänder och det gick ett smärtsamt ryck genom alla hans nerver.

Tandvärken kom ilande och plågsam, den kalla luften gjorde sitt till, och det sved som eld. Vid hemkomsten passerade Erik nära förbi sophögen med tårar af smärta i ögonen, frusen och tillintetgjord. Där låg julgranen redan, degraderad, förfallen, med en silfverpappersremsa här och hvar. Julglädjen var förbi, det nya året hade begynt och Erik hade också begynt det — men huru?

En plötslig ånger kom öfver honom, och han hade lust att gå raka vägen till sin mor och lätta sig med en utförlig bekännelse. Kanske skulle äfven tandvärken bli bättre däraf. När han kom in, blef värken lindrigare i värmen, han fick eau de Cologne på en bomullstapp och satt sedan och surades hela eftermiddagen. Ju mer tandvärken gaf vika, desto manhaftigare blef han, och innan kvällen hade han för alltid begrafvit bekännelsen för sin mor i sitt tillhårdnade skogsströfvar-fribrytar-guldgräfvarinre.

Men på sina skidfärder de närmaste tiderna därefter tog Erik en omväg förbi sophögen, där julgranen låg i sin förnedring. De sorgmodiga tankar den väckte voro af altför personlig art för att locka honom längre.

En målares vanskligheter

Mellan mycket goda vänner hemma hos sig kunde min vän genremålaren komma fram med en historia om sin hustru. Han bad henne då alltid enträget att stanna kvar och höra på, fastän hon aldrig gjorde en min af att lämna sällskapet.

De sågo på hvarandra skrattande och han begynte:

— Jag passerade Köpenhamn som helt ung fyr, med mitt första målarstipendium i fickan och framtiden vidöppen för mig. Det gälde Paris den gången. Men då jag hade goda rekommendationer till några danska konstnärer, ville jag stanna en tid och se mig om i staden. Efter några besök uppe i ateliererna hos mina nya vänner, blef jag behandlad som kamrat både af dem och af deras modeller.

Bättre kunde jag inte befinna mig, och jag skyndade föga på min afresa. För att inte ligga fullkomligt lat, begynte jag måla små skisser uppe hos

Thormann. Han hade en präktig, sjuttonårig flicka, som stod modell för honom tre timmar hvar förmiddag. Johanne Larsen hette hon, stackars liten, och hon förtjänade sitt bröd med sina fina, mjuka linier och sin hvita hud. Hon var väl upptagen bland de unga målarna och god vän till dem alla.

Ung var hon och full af svällande lif, hennes ojämna tänder stodo alltid fram i ett själfsvåldigt skratt, och hennes lustighet var smittosam. De unga målarna umgingos med henne också efter seancerna som hade hon varit en af dem.

Jag hade aldrig sett sådana modeller förut och var mycket oskicklig med damer i allmänhet. Och när Johanne nu särskildt lade an på mig, gick jag helt simpelt och blef förälskad i henne.

Thormann log, hon själf skämtade med mig och kamraterna roade sig storartadt på min bekostnad. Jag stälde mig gärna i en lite löjlig dager för att undgå upptäckt. Förälskad i en modell, — det var för naivt!

Jag målade af henne stående, liggande, sittande, gående. Men Thormann stälde henne i en ytterst obekvämlig position och lät henne hålla ut i den, tills hon var nära att svimma af trötthet. Han skulle exponera henne som österländsk bajadär på Akademiens utställning nästa vår.

Vi hade hastigt blifvit goda vänner i två, Johanne och jag. Hon tyckte bra om min naivitet och drog sig inte för att begagna sig af den en smula. Alt med det näpnaste koketteri och det lustigaste gatpojks-själfsvöld. Jag måste själf välja henne en stor Rembrandtshatt i Östergades bästa modehandel, och det var icke en eller två gånger jag bjöd henne till Tivoli. I gengäld fick jag supera med henne efteråt. Jag tror hon tyckte fullt ut lika mycket om mig som jag om henne.

Men då jag en gång lät förleda mig att köpa henne en ny höstkappa, blef det ett förfärligt nojs bland målarna. — Såå, — att jag köpte nya höstkappar åt deras modeller! Det var ju väl att jag hade råd därtill och det kunde ju vara dem det samma hvartill jag använde mitt stipendium, men de hyggliga människorna därhemma, som hade satt mig i tillfälle att resa, de borde varnas för att skaffa mig ett nytt stipendium, — det borde de!

Jag drog öronen åt mig.

Dagen därpå förkunnade jag min afresa till i morgon. Johanne kastade på mig en blick, som jag inte vågade möta.

— Då borde vi fara ut till „Skogen“ i kväll för att fira ditt afsked, föreslog man.

När aftonsolen drunknade bak Klampenborgs bokar, satte vi oss tillrätta på verandan af „Belle-vue“, tätt vid stranden. Vi voro hela skocken unga målare med Johanne och en annan modell som damer. Jag hade den tiden en oskyldig böjelse för entusiasm, och jag lät min finsk-svenska flöda för Sundets skönhet, kvällens skymmande skuggor, vänernas trofasta handslag och — Johanne. Det fans endast en, som tog mina ord på allvar, — det var hon.

Hon följde mig in mellan parkens tjocka stammar, där stickmörkret hängde under de lummiga kronorna, medan det var halflyst utanför. När Johanne och jag kommo igen från vår tur, sprungo kvickheterna lös öfver oss. Särdeles när man i skenet från lamporna inne i restaurationen blef varse att Johanne hade gråtit. Jag tog mitt parti och log med de andra, men Johanne satt tyst och hörde på. Hon gjorde en otålig rörelse, när det ingen ände ville bli på lustigheten; — hon var bortskämd med att få gifva fritt lopp åt sitt lynne bland sina målare. Det blixtrade dunkelt i hennes ögon, medan hon slog handen bekräftande i bordet:

— Nu skall ni höra: jag vill säga er att det är rakt ingenting att göra skoj öfver — rakt ingenting! Ni är en hop apor allesammans! Inte så myc-

ket som en mänsklig känsla i er... bara grin och äckligheter...! Han där... han är en som... en som... ja, han är alldeles annorlunda. Ni må grina så mycket er lyster...!

Johanne gömde ansiktet i näsduken och gick utför trapporna. Jag var alldeles utom mig af medkänsla och smicker och skulle just till att löpa efter henne, när Thormann fick mig fatt i armen och begynte:

— Nå, nå, barn! Det kan ta mig tusan vara nog med dumheter nu. Pojken här har annat att göra, än att köpa hattar och höstkappor till Johanne. Hon där, Johanne! — kom upp tillbaka och försök inte göra pojken dummare än han redan är. Han är det, ta mig fan, tillräckligt. Hör hon, Johanne Larsen!...

Johanne lät näsduken falla och stod en stund obeslutsam. Så såg hon plötsligt upp med sitt gamla, glada lynne i blicken och sitt mest lustiga löje öfver de skefva tänderna.

— Strunt! sade hon och kom upp.

Hon satte sig bredvid mig och förfärligt nära bredvid mig, men vi blefvo dock som främmande för hvarandra hela kvällen ut.

Strimman af den skånska kusten hade längesedan blandat sig samman med skymningen, endast

några röda segel kastade tillbaka aftonrodnaden långt ute på sundet.

Vi talade måleri.

Johanne lät oss prata och böjde sig öfver balustraden för att bättre se de grönklara dyningarna smyga sig uppåt den hvita sanden. Liksom om hon varit rädd för att falla, smög hon sin hand om min arm, och den blef sedan kvar där, halft likgiltig, halft retande. Jag kände den utstråla sin värme tils den slutligen brände mig; hon själf stirrade bort öfver det mörka Sundets vatten, utan en min i sitt lilla ansikte.

— Ska vi gå in och supera, föreslog någon.

När de andra reste sig blef jag sittande. Och när de gått in, lutade jag mig upp emot Johanne och vi inbillade hvarandra en otrolig mängd stora, stora dumheter.

Den följande morgonen kl. half 9 stod jag på bangården med pick och pack och fyra af målarna, som orkat upp tidigt nog för att följa mig.

— Johanne? frågade de med ögonen.

— Vet inte, svarade jag med hufvudet.

Men när signalklockan ljöd och jag gick ut på perrongen, fans Johanne der förut, morgonrosig och söt. Och hade inte den tjufungen en hel bukett friska blommor, dem hon absolut ville tvinga på

mig! Jag fick dem knapt undangömda inne i kupén, innan mina vänner kommo till.

— Nå, — hvar hade Johanne sin biljett? Hade hon då als ingen fått för att följa sin finnpojke till Paris? Sådan en otäck käraste, som inte sörjt för det!

Men Johannes ojemna tänder lyste så hvita under hennes gladaste skratt, när tåget satte sig i rörelse, som hade hon als inte stått med gråten högt uppe i halsen.

Den historien om Johanne fick jag många gånger efteråt till lifs.

Som t. ex. när jag omkring sex år senare kom tillbaka med min unga hustru från vår bröllopsresa i Italien och stannade några dagar i Köpenhamn. Min lilla hustru var en hel del glad öfver att komma hem igen och ville ogärna att vi stannade på vägen. Det borde vi inte häller ha gjort.

Min hustru var en smula prudentlig den tiden och för öfrigt mycket förvånad öfver lifvet i allmänhet och målarnas lif i synnerhet. Jag kunde inte annat än urskulda henne, ty jag hade ju dragit henne ut från det lugnaste hem i en vrå vid Bottniska viken, där hon lefvat fram sina ungmödagar bland gamla tanter i en sofvande landsort.

Hon hyste strax från begynnelsen en hårdnackad motvilja mot mina modeller. I Rom hade jag för hennes skull måst afstå från en härlig, olivfärgad fiskarflicka. Jag bad och besvor henne att blifva inne i atelieren hos oss under seancerna, men det ville hon omöjligt. — Att assistera när en annan kvinna klädde sig naken för hennes man, — nej, det kunde aldrig en ärbär, nordisk hustru!

Hon bet i hop sina små söta läppar och skulle säkert hafva slagit i dörren när hon gick, om inte den varit så ohyggligt tung, i skulpterad, massiv renässans, minst fem alnar i höjd. Så blef jag ensam med modellen, som als inte begrep den nordiska blygsamheten, utan prålade själfmedvetet med sin ungdoms skönhet och sin smärta växt.

Det var hvilotiden mellan arbetstimmarna, som blef mig outhärdlig. Min hustru gick omkring i den präktiga atelieren tyst och iskall, och när hon talade någon gång var det om längtansfulla bref, dem hon hade fått hemifrån. Där älskade de henne så varmt och uppriktigt, att hon als inte förstod huru hon hade kunnat öfvergifva hemmet för vårt kringflackande lif. Hon hade gjort mycket orätt i att någonsin lämna dem, som höllo af henne.

Ändtligen en dag kastade jag bort mina penslar, afskedade modellen och lät min studie blifva . . .

Till en början hade hennes svartsjuka roat mig, men den var svår att hålla ut i längden. Talade jag någon gång efteråt om att måla, fick min hustru stora tårar i sina oskyldiga ögon, föll mig om halsen och bad mig på det bevekligaste att låta bli det under vår bröllopsresa. Jag fann det nog så löjligt, men då vi — sanningen att säga — gjorde vår resa med hennes pengar, gaf jag efter af finkänslighet; — öfverdrifven finkänslighet naturligtvis!

Från hela min italienska resa bragte jag hem bara ett enda fattigt kludd till bärglanskap; — als inte min genre för resten.

Nå ja, — den första kvällen i Köpenhamn voro vi inviterade till Thormann. Han var gift han också, och lycklig familjefar till på köpet. Der fans samladt ett litet artistsällskap; — idel gamla bekanta.

Naturligtvis kom min historia med Thormanns modell på tapeten. Det blef mycket skämtadt den kvällen, och min lilla hustru förstod jämt så mycket danska att hon kunde gissa hvarom skämtet spann sig. Jag gaf mig som vanligt till föremål och lät drifva med mig.

Men Thormann tog min hustru afsides och berättade henne historien riktigt noga. Vid supén tackade han henne sedan offentligt för att hon gjort

en man af mig och frälst mig undan modellernas klor, till fromma för mänskligheten och konsten.

Min hustru låtsade som om hon roade sig utmärkt, och slog an ett stackars litet skratt, som blef mycket tvunget och kallt; — als inte det friska, klingande, hjärtegodas, hvilket jag kände så väl.

Vi skiljdes åt sent. Jag såg huru det arbetade inom min hustrus kära, små tinningar ännu när vi kommo hem.

— Är det verkligen min lilla hustru? frågade jag med den största möjliga ömhet.

Hon behagade inte svara.

Jag lämnade henne i ro och anmärkte bara att vi skulle tidigt upp i morgon för att fara ut till Klampenborg och andas vår och löfspricknings doft. Kanhända skulle vi där träffa våra gemensamma vänner från i kväll; — de hade lofvat halft att möta oss därute för frukosten.

Och vi sofvo in, hvar för sig.

Klockan åtta följande morgon sutto vi i en andra klassens kupé, väntande att tåget skulle gå af från den lilla filialbangården. Vi hade inte blifvit bättre vänner sedan i går.

Min hustru har ett egendomligt sätt, när hon inte är söt. Det är som gjorde henne misshumöret stel. Hennes eljes så rörliga anletsdrag förlora full-

komligt uttryck, och hennes blick glider skygg undan min. Hon vill inte visa all den stygghet, som ligger i den. Men finner jag då på det rätta ordet med det rätta tonfallet, är det komiskt att se huru det begynner att arbeta i den kalla masken. Här slappnar ett veck, där uppstår en förrädisk liten rynka, full af lurande godt humör, det rycker i ögonlock och spelar i munvinklar så förtrollande, att jag till slut tar henne i mina armar och kysser henne midt i skönhetsgropen på hennes högra kind. Se, den kan hon aldrig dölja när hon är försonad!

Ungefär så långt hade jag nått, när det kom fyra personer in i vår kupé, där vi hittills varit ensamma. Min hustru drog sig blixtnabbt bort till fönstret på andra sidan, och jag blef stående kvar som en öfverraskad älskare, så äkta man jag var.

De nykomne logo litet diskret och intogo de lediga platserna mellan oss. Jag var just i begrepp att bedja dem lämna mig en plats närmast min hustru, när jag såg att den stela masken hade kommit öfver henne igen. Hon gjorde inte en min af att veta af mig, lutade sig mot fönstret och såg ut öfver järnbanenätet, där lokomotiverna pustade af och an. Det förargade mig, och jag stannade kvar där jag var.

Trots den tidiga timmen var det fullt på tåget. Det var söndag och vår, och Köpenhamn for ut till „Skogen“. Innan vi kommo i gång, fingo vi ännu två nya passagerare till i kupén. De satte sig midt emot mig, men jag spelade likgiltig och bevärdigade dem inte med en blick.

Då kände jag att damen midt emot fixerade mig och nästan omedvetet lyfte jag långsamt min blick, tils den mera och mera förvånad halkade rakt in i två stora, svarta pupiller, i hvilka den mången gång fordom, för länge sedan, fördjupat sig med den förälskades hela lust.

Johanne Larsen hade strax känt igen mig. Hon satt alldeles stilla, utan en rörelse, och jag fann mig lugnad. Kanhända var det hennes man, som satt bredvid henne, och att hon inte ville låta något märka för hans skull. Lokomotivet hvisslade, och så bar det i väg.

Det var litet af en djurtämjare i mig under de närmaste minuterna. Johanne var tigrinnan. Och jag triumferade; — djuret rörde sig inte. Min kalla härskarblick släpte henne ej en sekund, ty min hustru skulle omöjligt stå ut med denna sista stöt. Hon hade i går lidit så mycket bara af Johannes namn; — hvad skulle det inte bli vid ett personligt sammanträffande? Jag tänkte bort till henne vid

fönstret, men vågade inte vända mitt hufvud. Tigri-
grinnan kunde störta lös; — hon visste ju alldeles
inte att den tysta damen där långt borta från mig
var min hustru.

Jag lyckades att balansera sålunda i tio minu-
ter. Ansträngningen gjorde mig nervös, och jag
kände i tankarna Johannes mjuka arm ligga mig
som ett jernok öfver nacken. Det var ju maran,
som red mig midt på ljusa dagen!

Johanne måtte ha tyckt jag bar mig litet un-
derligt åt, ty hon blef vid att se på mig med en
nyfiket frågande blick. Hon förstod väl att jag
känt igen henne. Hon examinerade alla personer i
kupén, men ingen af dem såg ut att hafva någon-
ting gemensamt med mig, och nu blef hon än mera
nyfiken. Det var då för hennes kavaljers skull jag
icke vågade helsa på henne?

Jag visste att nu skulle katastrofen inträffa och
beredde mig att undgå den med största kallblodig-
het. Hon lutade sig tillbaka i soffan och log mot
mig så att hennes ojämna tänder blänkte likaså
hvita som fordom. I detsamma hon skulle tilltala
mig steg jag upp och trängde mig fram till min
hustru.

— Var god, gif mig plats bredvid min hustru!

— Om förlåtelse, — det tycker jag ni kunde bedt om tidigare.

Jag kände med mig huru svårt löjlig jag gjorde mig i Johannes ögon genom att icke våga byta ett ord med henne i min hustrus närvaro, men Herre Gud! — hade jag annat att taga min till?

Johanne satte i med ett högt, gällt och försmädligt skratt, kastade sig baklänges mot ryggstödet och gömde sitt ansikte i händerna. Hennes kavaljer såg förvånad på henne, men hon drog honom vid rockknappen närmare till sig, och så begynte hon berätta.

Jag satt på nålar. Min hustru hade inte undgått att märka att det var något emellan Johanne och mig, och Johannes gälla skratt jagade upp en pinsam liten rodnad på hennes kinder. I stället för en fiende hade jag skaffat mig två.

Johanne hånade mig för sin kavaljer och kastade så oblyga, hvassa ögon bort till oss, att min hustru riktigt förnärmad drog sig tillsammans i sitt hörn och låtsade sysselsatt med landskapet utanför.

Ändtligen slog befrielsens timme vid Klampenborgs station.

Men det var där det oundvikliga skulle ske: tigrinnan störtade lös.

Jag hade fått min hustru under armen och skulle just smyga mig undan det farliga grannskapet, när Johanne med sin kavaljer snuddade vid oss. Hon kunde omöjligt hålla inne med sitt jäsande hån, utan kastade till mig i förbigående:

— Johanne Larsen hade inte trott att hennes gamla vänner skulle bli så fega när de voro gifta, — men nu ser hon det. Åh, — det måtte vara härligt för en sådan ung, oskyldig hustru att ha en slik ögontjänare till man!

Hon hade inte kunnat säga något värre. Min hustrus skarpsinne att förstå danska var fenomenal. Hvert enda ord stack henne som en nål ända in i hjärtroten. Hon hade förstått allt, hvad Johanne sagt, och ändå inte så litet därtill.

Johanne gick segerstolt med högburet hufvud vägen fram med sin kavaljer, men vi blefvo efter i det jämmerligaste missförstånd.

Det tjänade till intet att försöka en förnuftig förklaring. Min lilla hustru hade hört nog, sade hon. Jag hade också kunnat vara litet ärligare mot henne, tyckte hon vidare, — och inte skämta bort så alvarliga saker som mitt förhållande till den där Johannes, eller hvad hon hade för karlnamn. Nu måste hon taga emot en förolämpning midt i ansiktet, hvilken hon annars kunnat undvika. Hon hade ju

strax från begynnelsen af vårt äktenskap känt sin kvinliga värdighet förnärad genom mitt umgänge med modellerna, och hade hon inte haft rätt? Kunde jag motsäga henne, — inte ett ord! Nu hade hon ett lysande exempel på det konstnärliga umgänget med modeller . . . !

Hon bet ihop sina små läppar, och hennes ögons kalla glans isade mig fullkomligt. Jag tog med en suck min värdiga äktamansmin igen, och vi gingo långsamt under „Dyrehavens“ ekar nedåt strandvägen.

Vi mötte tyvärr våra gemensamma vänner från i går och åto en mycket tråkig och mycket lång frukost tillsammans. Min lilla hustrus talang att isa hela frukostsällskapets goda lynne var underbar. Vid kaffet sades det inte längre många ord, och litet därefter foro vi in till staden med ångbåten.

— Hvem skulle tro att det är hon, som sitter där och skrattar åt altsammans? slutade min vän målaren och nickade åt sin hustru öfver punschglaset. Det var på det viset han helst proponerade hennes skål, och vi drucko den alla.

strax från begynnelsen af vårt äktenskap kände jag
 tydligt värde för honom som en människa
 med modeller, och hade för mig ett stort kärleks-
 jag motsäga henne — inte ett ord! Nu hade hon
 ett tvännde exempel på det konstnärliga minskade
 med modeller.

hon var ett sådant äppel, och hennes ögon
 kalla sig hade mig fullkomligt. Jag tog med mig
 och en tydlig äktenskapskonst och vi äro
 långsamt under skyddens. Det hade varit
 varit.

Marie!

Jag hade varit en sådan vän till
 och det som mig och mycket till
 till samman. Den lilla hustrus kärlek och
 hela hushållens goda fröja var under
 af kärlek som för mig länge mig ett ord
 till hustrus kärlek i en till staden med äppel.

Jag hade varit en sådan vän till
 och det som mig och mycket till
 till samman. Den lilla hustrus kärlek och
 hela hushållens goda fröja var under
 af kärlek som för mig länge mig ett ord
 till hustrus kärlek i en till staden med äppel.

Du kom mig till rätta med enkla svar
Iga läsa och hörselbehållning
och tänkas kända som den jagen kunde
att vi skulle läsa älska pyntad, minst du
Vi gingo den som öfvertrud för den
och ser till men vi läsa för med
Illa gida in i den andra som man läsa i sin hand
Illa in i ett stigt och fast handla
Vi komna väl öfverna och jag hade det allud
behagligt, inget och godt, det allud
ena. Man måste förnaga du och jag
dome klart och bibelstigt dit det
ten öfkring du var sund som vid en
ax dit lat om häst i den och skapet
Illa först stödt, det allud
sannare, jag förnaga, det allud
äka, varen för tydligt, det allud
men dug och du förnaga, det allud

Du kom mig till mötes med enkla, hvardagliga later och förtroendefullt sinne, blicken blå och tankarna klara som den. Ingen kunde tro att vi skulle lära älska hvarandra, minst du och jag. Vi gingo den ena obekymrad för den andra och sorgfri, men vi läto våra tankar med ömsesidig tillit glida in i den andras, som man låter sin hand glida in i ett ärligt och fast handslag.

Vi kommo väl öfverens, och jag hade det alltid behagligt, lugnt och godt i ditt sällskap såsom i ingens. Min misstro förjagade du och gjorde mitt ömdöme klart och lidelsefritt likt ditt eget väsen. Luf-ten omkring dig var sund som vid ett sanatorium, jag blef lätt om hjärtat i den och skämtet och det goda lynnet strödde sitt solsken öfver all vår sammanvaro. Jag fruktade endast att du med ditt vakna väsen för tydligt blifvit varse drömmaren inom mig och att du föraktade honom, — det föreföll

mig bara att du måste göra så — och jag afklädde mig alla hans yttre kännetecken för att behaga dig. Det gjorde jag oreflekteradt som en ung flicka pryder sig för den hon älskar. Och med tiden fick jag dig ifrån ditt första intryck af drömmaren, du fann mig kall, handlingskraftig och duglig för lifvet.

Det var första betingelsen för att du skulle kunna älska mig, men jag kan ej påminna mig, huru än jag må leta i mitt minne, när du för första gången såg på mig som en kvinna ser på den, hon kan skänka sig åt. Jag vet blott att det småningom kom öfver mig i din närvaro en stolt visshet, som gjorde mig stark, och en vek ömhet, som gjorde mig svag. Hela mitt umgänge med dig blef därefter en kamp mellan denna stolta visshet och veka ömhet. Ty lät jag den senare råda för ett än så kort ögonblick, yppa sig i ett skygt ögonkast eller värma ur en dröjande handtryckning, svek mig min stolta visshet och jag stod där öfverraskad af ömhet, brydd och tvekande. Jag måste så, ty den ena eller den andra af dem skulle råda oinskränkt, ensam.

Det var drömmaren som tog öfverhanden med ömheden och det tycktes mig fortfarande, naivt och ofrivilligt, att du förhånade honom, missaktade och

försmådde honom. Du ville att min stolta visshet, som gjorde mig handlingskraftig och kall, skulle genomtränga hela min varelse och bära upp mig. Det var som hade du i den sett din egen kraft genomströmma mig, och din blick grumlades, ditt tonfall blef tvunget, om jag lät min ömhet ett ögonblick skymta igenom. Jag genomskådade dig icke, och jag lärde mig att låta det ske altmera sällan, ty du ville det så. Du stälde ju det upp som ett villkor för vår fortsatta sammanvaro, men jag förstod det icke då som nu, att du, du vakna och raska väsen, började frukta just denna min svaghet såsom du i tysthet redan älskade den.

Då kom det en kväll, en kväll inne i ett hvardagsrum, med alldagliga omgifningar och intetsälgande meningsutbyte, som dock blef mig skönare än en alputsikt öfver Sachsiska Schweiz, mera harmonisk än vågornas musik i Hebridernas basaltgrottor och luftigare än vårhimmeln öfver Normandiets äppelblom. Det var den kvällen du förrådde mig att ditt vakna väsen äfven hade strängar, som kunde dallra vekt, längtan som kunde tråna, och ömhet som visste att förbarma sig.

Du förrådde det en lycklig, obevakad sekund, genom ett minspel, finare än att vänskapen förmått märka det, men tydligt för mig, genom en rörelse

af blixtnabb ingifvelse, den du ej hann beherska, genom en dunkel dimma öfver din klara blick, som likväl ej skymdes däraf, utan blef varm. Och när du igen lugnt lutade dig i soffan och tog upp samtalet med de likgiltiga omkring oss, låg det i din röst som ett jublande kvitter af svalor, svindlande lyckligt och fullt af solsken. Du hoppades då innerst och bäfvande skygt, att jag begagnat mig af det korta ögonblick din själsrörelse blef dig öfvermäktig och kastat en blick in i ditt hjärtas skrymslen, — och jag hade gjort det. Du märkte det på min rörelse och min återhållna andedräkt, och det var medvetandet om detta mitt besök i ditt väsens hälgedomar, som fylde din röst med jubel och gaf ditt tonfall sommardagens klangfärg, ty du var lycklig, gränslöst lycklig öfver att ändtligt hafva vågat yppa dig.

Det hade du aldrig vågat ensam med mig. Under våra tumanhandspromenader hade vi alltid med ängslig sorgfällighet undvikit alla känslosamma djup, jag för min skull och du för din, och våra samtal hade drifvit lätt öfver den glatta ytan, utan att för ett ögonblick dyka ned i den starka underström vi båda spårade i den andras ord. Vi buro medvetandet därom hvar för sig som en öppen hemlighet, hvilken altemellan log ur ett skämtsamt

ögonkast eller en litet djärfvare ordvändning. Det var här, midt i kretsen af likgiltiga personer, som du fann säkerhet nog att våga din bekännelse, ty du behöfde skydd för min svaghet, du starka kvinna!

Och du fick det.

Medan dina ord, likgiltiga och ögonskenligt tankspridda, riktades till sällskapet omkring oss, lät du en värld af tonfall gå deras öron förbi för att tränga in i mitt sinne och omfamnas där af den mest brinnande tacksamhet. Du anade att hvarje dallring i din stämma väckte ett eko af välljud hos mig, och du grep i min själs strängar med full inspiration och spelade ett smältande adagio öfver kärlekens eviga tema. Jag satt och lät musiken förklinga inom mig, hela mitt väsen gaf genljud, och jag drack halft berusad harmonierna, till dess de växte och blefvo så starka, att jag fruktade de skulle förråda oss. Det föreföll mig som måste de andra rundt omkring förnimma dessa ackorder af helig ro likt kyrkomusik, och höra deras grundton, genomträngande klar och full som ett stråckdrag på Sarates violin. — Då var konserten öfver, och jag hemtade mig långsamt, grubblande, försjunken i mig själf som en musikfantast.

Jag hjälpte dig med pälskappan — och du gick. Följa dig ville jag icke, ty du bad mig med ett

ögonkast att låta bli, och det gaf mig dubbelt igen den glädje jag gick miste om, — ty du *bad!*

Det gick några dagar, innan jag såg dig, — några dagar af ro. Jag väntade ingenting, hoppades ingenting, kände ingenting utom ett välbefinnande utan gräns: jag var tillfreds.

Men du lät mig icke vara det; — dina första skrifna rader kommo mig tillhanda i ett kuvert ljusst rosenrödt, liffärgadt. De bådo mig komma, jag mins inte längre hvart, men de bådo mig komma. Och jag kom naturligtvis i min manliga samvetsgrannhet och barnsliga öfvertro på att man gör rätt i att gå andras önsknings till mötes.

Det var en småsak du hade att bedja mig om, en ren bagatell, fullkomligt likgiltig och utan betydelse för någondera af oss. Hufvudsaken var att du såg mig igen, att du fick pröfva din makt öfver mig och njuta skyddet af andra mot min svaghet. Jag gaf mig af gammal vana till tåls och låtsade den kallblodighet, som du satte sådant pris på. Icke ett minspel fick förråda mitt kväfda hopp att du efter din sista bekännelse skulle ändrat dig, och jag kände att jag behagade dig. Det låg ett tack därför i hvarje din linie, när du rörde dig, och sist och tydligast i din öppna hand, när du räckte den mig till farväl.

Men jag gick hemåt trött vid all denna förställning utan mål och kallblodighet utan grund. Icke ens ditt gillande och din tacksamhet nyttade eller tillfredsstälde mig längre. Min förtryckta människa reste på sig och ropade på rättvisa, fordrade mål för alla försakelser, mål för sin hoppessade ömhet, mål för sin kalla beherskning, — och jag gaf henne rätt. Nästa gång måste du höra mig!

Nästa gång gaf sig lägligt som ett plötsligt vindomkast för kryssaren.

Du skulle bort från ett middagssällskap, där jag åter gått dina ärenden med minen lugn, och mitt inre i uppror. Att jag följde dig var så gifvet som att du icke satte annat i fråga. Min hållning hade garanterat dig att jag icke var svag i dag, och du klagade i förlitan på detta öfver trötthet. Du såg nästan förvånad på mig, då jag anhöll en hyrvagn och bad dig stiga upp — en sådan min företagsamhet kände du ej. Antingen du gjorde det af öfverraskning eller af ett ögonblicks eftergifvenhet, — du satt däruppe vid min sida, töväderluften slog fuktig emot oss, och vi rullade gatan fram.

— Hvert? frågade kusken.

— En tur utom staden, ropade jag.

Hvarför sade du ingenting emot? Hvarför svepte du bara medgifvande din kappa tätare omkring dig

och såg ut som hade min befalning till kusken ej rört dig det minsta? Hvarför blef du så trygg och lugn med ens som du aldrig förr varit det med mig, — eller insåg också du att vi måste komma till ett afgörande? Nej, det gjorde du icke, — långt ifrån! Men jag famlade oskickligt i fullheten af min tacksamhet efter din hand och fann den redo att taga emot min första stackars, oskyldiga kyss på sin svarta handske.

Den lilla droppen var tillräcklig att råga min lidelse till brädden, och den flödade öfver i en kaskad af örd, lättande, vältaliga, glödande, gripna Gud vet hvarifrån, afbrutna af tårar och rörande, barnsliga smekningar öfver din handsklädda hand, som du lät mig behålla. När jag kom till mig fann jag min rörelse tanklös, löjlig, omanlig, men jag förmodde ej annat än nya tårar. Och du satt så stilla, så utan ett ord som hade du ej haft en aning om att det var en varmblodig, lefvande människa, hvilken led och jublade tätt bredvid dig, och som hade min kärleks hela öfvermått varit dig en simpel hvardaglighet.

Det var ej så. Du satt bara paralyserad af en enda förfärande klar tanke: nu var vår lycka all! Ditt öppna, förtroendefulla väsen gömde kvinnans hela dubbelnatur och ömkänslighet bortom sin lugna

yta. Den skriande enkelheten i min lidelse skar djupt och smärtsamt in i ditt fina känslolif, och du hade aldrig föreställt dig ett sådant kärlekens fullkomliga blottande, fastmer hade du skyggat tillbaka för hvarje dess försök att klargöra sig. Du hade hoppats, oklart kanhända, men dock bestämdt, på fortvaron af en kärlek, som aldrig tömde sig i ord, aldrig lade sig fram och dissekerade sig själf, men frade sina triumfer i tysta öfverenskommelser, små handlingar, dem endast dess raffinerade skarpsinne upptäckte, och, om det så skulle, i halft omedvetna famntag under förtegenhetens ordlösa hälgd.

Och där lade jag fram hänsynslöst och krasst hela kärlekens spröda mekanism, blottande dess finaste hjärttrådar, som skälfde redan vid tankens lätta beröring, och jag hade ingen försyn för att slita sönder det välgörande, lockande och trolska dunkel, som alltid hvilar öfver tvänne väsens harmoniska samklang.

Det svämmade öfver dig en oändlig mångfald af tankar och känslor, utan att ditt klara hufvud förmådde reda dem. Där var genkärlek, medkänsla, glädje, förtviflad sorg och öfvergifven ömhet i en upprorisk, skrikande blandning, som ville taga makten af ditt förnuft och öfverlämna dig åt hjär-

tats våldsamma stormflod. Men det ville du icke. Alla kärlekens namnlösa kval och dess ordlösa glädje fångade du med en krampaktig viljeyttring och tryckte dem tillbaka i ditt hjärta, ty du ville icke genom ett ögonblicks oförsiktighet beröfva ditt känslolif dess innehåll och din kärlek dess mystik.

Men du hade svårt att genomföra det, dubbelt svårt, när du älskade detta lidelsefullt drömmande väsen, som så oförbehållsamt strömmade emot dig i all sin lyriska öfvergifvenhet och blödande känslofullhet. Och dock drog du långsamt din handskklädda hand undan min smekning, strök dig öfver ansiktet som om du vaknat och sade med en suck så djup som hade ditt innersta hopp förflyktigats i den:

— Låt oss vända om!

Jag spratt rak upp i vagnssätet och gentog som hade jag hört dig orätt:

— Tillbaka?

— Ja, svarade du endast, men så öfvertygande och alvarsamt att jag lät vagnen vända och såg i natten en vägskilnad blifva bakom på höger hand. Jag stirrade utan en tanke ut i mörkret, och landskapets konturer fäste sig tydliga i mitt minne. Men du hade ej en tår att fälla öfver vår grusade lycka, ej en suck längre; — ditt beslut var fattadt och ditt

lidelsefria väsen hade beseglat det. Vid din dörr frågade jag om du förlät mig — jag kände det var min skuld att vi gått miste om hvarandra.

Då nickade du bara egendomligt, meningsfullt, och så blef jag ensam med min ånger...

— — — — —

Det var i går jag vågade gå fatt dig därute vid vägskilnaden, där vi engång vändt i en vagn, medan vinternatten låg råkall öfver näjden. Jag hade sett en skymt af dig en gång förut därborta, men tvekade då att tro mina ögon. Nu vet jag att vi båda jämsides gått ditut och letat fram spillrorna af vår grusade lycka för att fylla ensamma stunder under ett arbetsamt lif.

Vår grusade lycka!

Jag vet att vi funnit båda det lifvet icke gifver igen för hvarje dag ett tillbud likt det vi då icke visste att begagna. Du har gått där och dragit fram dina minnen, ett för ett, och retablerat i din fantasi våra väsens dragningskraft till hvarandra, och du har som jag byggt upp af vår kärleks spillror en mausolé öfver våra förhoppningar...

Men då vi i går stillatigande och tveksamt togo vägen hemåt tillsammans, begynte inom mig välkända grepp locka fram välkända välljud, och

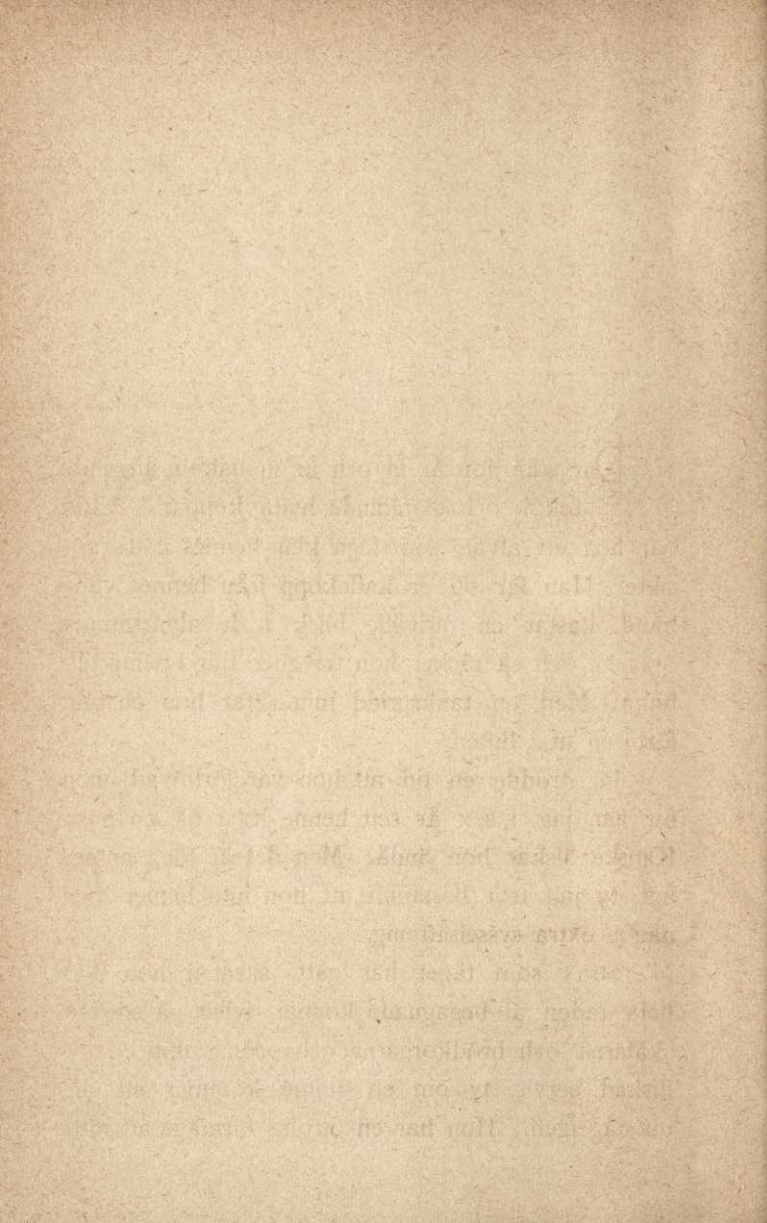

som fordom lyss jag till konserten med stigande andakt, grubblande, försjunken i mig själf som er musikfantast . . .

QVJEGEVTSL

Järnvägstyp

Der står hon år ut och år in bakom ångande tekök och blänkande hvita koppar. Alltid bär hon ett alvar, som föga klär hennes nätta ansikte. Man får sig en kaffekopp från hennes vana hand, kastar en ofrivillig blick i de alvarsamma ögonen, och så räcker hon tio eller tjugo penni tillbaka. Med en tankspridd min tittar hon en tum förbi en ut i luften.

Jag trodde en tid att hon var förlofvad, men nu har jag i sex år sett henne kvar på sin post. Kanske älskar hon ändå. Men det är föga antagligt, ty jag tror bestämdt att hon inte hinner med någon extra sysselsättning.

Strax som tåget har gått, skrapar hon bort hela raden af begagnade koppar, fyller på sockerskålarna och brödkorgarna och ordnar upp en nydiskad servis, ty om en timme kommer ett annat tåg igen. Hon har en otrolig förmåga att rätta

och ställa om det minsta, så att det räcker hela timmen.

Det hvisslar och ringer. Så störtar en ny massa hungriga herrar i resmössor och damer med småttingar in i restaurationen. De hvita händerna räcka dussintal koppar till höger och vänster och dela ut slantar likaså, allt under det de alvarliga ögonen flyga en tum förbi den betjenade ut i tomma luften.

Jag kan igen nästan svära på, att hon är förlofvad.

En gång har jag sett en herre skämta sig till ett smålöje, men hela löjet var så förkrympt som en mumies.

Hon känner säkert till utseende och namn en stor del af dem som resa ofta, men en igenkänningsblick från hennes kalla ögon är något, som en vanlig dödlig aldrig kan hoppas på, han må resa än så ofta. Ty en stackars ensam flicka måste vara rädd om sitt rykte.

Hon har redan börjat få fina rynkor i sin oklanderligt jungfruliga panna. Om det är årens fel, låter hennes obestämda växt als ej ana. Hon är ej till för annat, än att räcka koppar åt herrar i resmössor och damer med småttingar. Så förefaller det åtminstone.

Men en ypperlig skatt måtte hon vara för restauratriken. En mera petig noggrannhet, ett mera helt uppgående i sin syssla, kan ej en gammal, opraktisk tant med en knapp pension begära af sin enda universalpiga. Det hvilar formligen en tekoppsglasyr öfver hennes väsen. De kalla ögonen blänka i kapp med det glänsande teköket, och i hennes ängsligt noggranna klädsel känner man igen samma hand, som ordnat kopparna, sockerskålarna och brödkorgarna på disken.

Till och med då en gammal fru innanför disken en gång tog hennes hand och tryckte den till afsked, expedierade hon med en affärsmässig köld den gamla och sände blicken en tum förbi henne ut i tomma luften.

Jag har observerat henne, tils hon blifvit mig plågsam. Undre läppen skjuter helt litet fram om den öfre, just lagom för att fullända hennes buttra helgjutenhet.

En sådan oåtkomlighet är förfärlig.

Jag nästan önskar, att hon vore förlofvad mot släktens vilja och att jag bedragit mig, ty ett sådant monstrum af plikttrogenhet, kommer en att fasa för hela dygden.

— Fyrtio penni, äro de enda ord, jag hört henne yttra. Äter man frukost, skall hon säga: en

mark! Hennes vana vid kopphandteringen är odräglig, ty den lidelsefria blicken skjuter, oberoende af sysslan, altjämt en tum förbi en ut i luften.

Trots trängseln, aldrig en brådskande rörelse. Mekaniskt, som myntvågen i myntverket slantar hon silfver in och koppar ut. Men det händer sällan att man får vänta, när man en gång sluppit fram till disken, ty hon kan sin konst.

Utän att hon yttrar ett ord förstår den äldre medhjälparinnan hvarje hennes vink.

Det ligger något af järnvägspunktlighet med öfverenskomna signaler öfver allt hennes görande och låtande.

Jag tror, att en kopp, fäld i golfvvet, vore en järnvägsolycka i hennes lif.

Det ringer. Tåget till Petersburg afgår.

— En kopp kaffe, hvad kostar den?

— Fyrtio penni, ljuder det, och de lidelsefria blickarna snudda en vid tinningen och stanna ute i det mystiska intet, medan en tio-pennis slant halkar mellan ens fingrar och försvinner i västfickan.

FÖR MORGONBRIS.

Diktsamling.

Pris: 3 mk. 75 p., inb. 5 mk.

NYA VERS.

Diktsamling.

Pris: 3 mk. 50 p.

BARNDOMSVÄNNER.

Ett nutidsöde.

Arbetet, som utkommit i två upplagor om 4000 ex., har erhållit de amplaste loford. Aftonbladet säger bland annat: Denna skildring är gjord med en själfullhet, en friskhet, en poesi, som helt och hållet intaga oss.

Pris för 2 delar: 5 mk. 50 p.

EN INFÖDING.

Roman.

Pris: 4 mk. 75 p., inb. 7 mk.

6000070447

Göteborgs universitetsbibliotek

